

Työpaikan ekoarki

ja kuinka se tehdään





Tekstit: Silja Sarkkinen

Graafinen ilme ja kuvat: Vappu Ormio

Julkaisija: Helsingin kaupungin ympäristökeskus

2. korjattu painos

ISBN: 978-952-223-007-2

Internet: www.eco-support.net

Intranet: Helmi –Intra > Yhteiset palvelut > Oikopolut > Ekotukitoiminta



Helsingin kaupunki
Ympäristökeskus



EUROOPAN UNIONI
EUROOPAN ALUEKEHITYSRAHASTO
SIJOITUS TULEVAISUUTEESI



**CENTRAL BALTIC
INTERREG IV A
PROGRAMME
2007-2013**

Julkaisun sisältö edustaa julkaisijan näkemyksiä. Hallintoviranomainen ei vastaa hankkeen esittämästä sisällöstä.

The publication reflects the authors views and that the Managing Authority cannot be held liable for the information published by the project partners.

SISÄLTÖ

” Näen tehtävänäni toimia tiedon levittäjänä, toimintaan opastajana sekä rohkaisevana kannustajana. Annan oman innostukseni näkyä!”

Johdannoksi	4
1. EKOTUKITOIMINTA	5
Ympäristövastuu on toimintaa	7
Muutos vie aikaa	7
Kaikki mukaan!	7
Tottumus on toinen luonto	8
Muutoksen perusta on oppiminen	8
Johdolta tukea	8
Viesti elävästi ja sinnikkäästi	9
Motivointi on taitolaji	10
Verkostoidu!	10
2. TOIMINTAOHJEITA	11
Jätteiden synnyn ehkäisy ja lajittelu	12
Miksi ehkäistä jätteen syntyä?	12
YTV palvelee ja neuvoo	12
Lajitteluvuorot	13
Kierrätys kannattaa!	13
Vähennetään paperinkulutusta	14
Lajitteluohjeita	15
Energiansäästö	18
Energiamerkit	20
Veden säästökin kannattaa	21
Liikenne ja liikkuminen	22
Liikkumisen valinnat ovat tärkeitä	22
Kestävät liikkumistavat	22
Liikkumissuunnitelma	23
Hankinnat	25
Harkitse hankinnat huolella	25
Ekotehokkaaseen kuluttamiseen – vähemmästä enemmän	25
Miten julkiset hankinnat liittyvät ympäristöön?	26
Ympäristöasiat Helsingin kaupungin hankinnoissa	27
Hanki ympäristömerkittyjä tuotteita	28
3. JALANJÄLKEÄ PIENENTÄMÄÄN	29
Kaupungin vaikutukset	30
Helsingiläisen ekologinen jalanjälki	30
Askel kerrallaan	30
4. ILMASTONMUUTOSTA HILLITSEMÄÄN	31
Ilmastonmuutoksen avainkäsitteitä	32
Ilmastonmuutosta voidaan hidastaa	32
Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen haasteena Helsingissä	33
Kymmenen keinoa ilmastonmuutoksen hillitsemiseen	34
Miten voin ehkäistä ilmastonmuutosta?	34
5. SAMOISSA SAAPPAISSA	35
Kestävä kehitys kaupungin ohjelmissa	36
Hallintokuntien ympäristöjärjestelmät ja -ohjelmat	38
Helsingin ympäristön tila	39

Johdannoksi

Ekotukitoiminta ja ekotukihenkilöverkosto on luotu edistämään Helsingin kaupungin henkilöstön ympäristövastuullisuutta. Ympäristö vastuullinen toimija ottaa ympäristön huomioon parhaansa mukaan ja valitsee mahdollisimman kestäviä toimintatapoja.

Jokainen meistä Helsingin kaupungin työntekijöistä voi toimia ympäristövastuullisesti omassa työssään. Halua luonnonvarojen säästämiseen, kestävä elämäntavan omaksumiseen ja ilmastonmuutoksen hidastamiseen onkin, mutta emme välttämättä osaa tunnistaa työmme ympäristövaikutuksia. Toimintatapoja voi kuitenkin muuttaa ekologisesti kestävämmiksi. Muutos vaatii välillä hiukan viitseliäisyyttä, mutta ennen kaikkea ympäristöasioiden tärkeäksi tunnustamista, tietoa ja valintojen tekemistä.

Tämä käsikirja antaa ekotukihenkilöille tietoa, neuvoja ja keinoja ympäristövastuullisuuden edistämiseksi työpaikan arkisessa toiminnassa. Helsingin kaupungin työntekijöinä meillä on mahdollisuus näyttää, että kestävä kehitys ja ympäristö eivät ole tärkeitä asioita vain periaatteessa, vaan myös käytännössä, ympäristövastuullisina tekoina. Ekotukihenkilönä olet avainasemassa, kun työpaikallasi luodaan uutta ympäristövastuullista toimintakulttuuria, työpaikan ekoarkea. Käytännön asioiden muuttaminen ei välttämättä merkitse lisätyötä, vaan kyse on uusien tapojen opettelemisesta. Tietosi ja toimintasi ovat kannustimena ja toiminnallisena esimerkkinä muille.

Uusia tapoja voi opetella ja ottaa käyttöön askel kerrallaan. Ympäristötiedon omaksuminen ja ymmärtäminen, ympäristötietoisuuden lisääntyminen ja ympäristövastuullisuuteen kasvaminen vievät aikaa. Ekotukihenkilöltä tämä vaatii opiskelua, itsen ja muiden motivoimista, keskusteluja ja kannustamista sekä ohjausta valintojen tekemiseen ja jatkuvaan käytäntöjen parantamiseen. Käsikirja antaa sinulle eväitä ja edellytyksiä toimia ympäristötyön muutosvoimana omassa työyhteisössäsi.

Käsikirja on tehty osana Helsingin ja Tallinnan yhteistyössä toteuttamaa Ekotukitoiminnan kehittäminen -hanketta vuonna 2007. Hanke sai rahoitusta Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) Etelä-Suomen ja Viron INTERREG III A -ohjelmasta, Uudenmaan ympäristökeskuksesta sekä Helsingin ja Tallinnan kaupungeilta.

Syksyn 2009 uusintapainokseen on tehty pieniä korjauksia ja päivityksiä. Se on osa Eco-support Activity – working together for a better environment -hanketta, jota rahoittavat EAKR Central Baltic INTERREG IV A -ohjelman kautta, Lounais-Suomen ympäristökeskus sekä Helsingin, Kotkan, Hämeenlinnan, Tallinnan, Tartton ja Rakveren kaupungit.

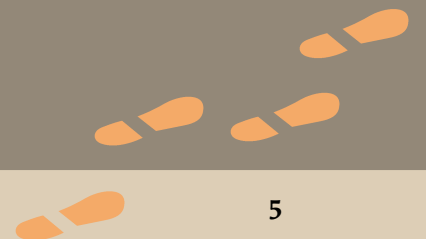


EKOTUKITOIMINTA

Ekotukitoiminnan lyhyt oppimäärä



Ekotukitoiminnan tavoitteena on lisätä kaupungin henkilöstön ympäristövastuullisuutta ja edistää ekotehokkuutta. Ekotukitoiminta aloitettiin vuonna 2006. Ekotukiverkosto luodaan nimeämällä ja kouluttamalla työyksiköihin yksi ekotukihenkilö noin sataa työntekijää kohden. Syksyllä 2009 ekotukihenkilöitä oli koulutettu jo lähes viisisataa.



” Täytyy muistaa varata aikaa ja päivittää tietämystä, jotta osaa ja jaksaa itse olla esimerkkinä, antaa neuvoa ja opastaa. Sinnikkyyys ja kaverit palkitaan!

Ekotukihenkilöt toimivat työyhteisönsä ympäristövastuullisuuden muutosvoimana. He osallistuvat myös virastonsa ympäristöjärjestelmän rakentamiseen ja toteuttamiseen yhteistyössä ympäristövastaavien ja asiantuntijoiden kanssa. Yhteistyö ja verkostoituminen muiden ekotukihenkilöiden kanssa ovat tärkeitä.

Ekotukihenkilöt kouluttautuvat oman yksikkönsä ympäristöasioiden tuntijoiksi ja kehittäjiksi sekä opastavat ja innostavat työtovereitaan arjen ekotekoihin. He ovat avainasemassa, kun opetellaan tunnistamaan oman työn ympäristövaikutuksia ja löytämään ympäristöä vähemmän kuormittavia ratkaisuja.

Ympäristön huomioon ottava toiminta näkyy työpaikalla esimerkiksi jätteen synnyn ehkäisynä, jätteiden lajitteluna, energiansäästönä, ekohankeina ja ympäristöä säästävänä liikkumisena sekä rahallisina säästöinä.

[Ekotukitoiminnan sivusto HELI-intra > toiminta > ekotukitoiminta.](#)

Ekotukitoiminnan tavoitteet

- Ympäristötietoisuuden ja ympäristövastuullisen toiminnan lisääminen työpaikoilla.
- Ympäristönäkökulman huomioonottaminen kaikessa kaupungin toiminnassa.
- Ympäristövastuulliset arkikäytännöt ja palvelut.
- Luonnonvarojen säästäminen.

Kouluttaudun oman työyhteisön ympäristöasioiden tuntijaksi

- muistan varata aikaa
- päivitän tietämystä
- kysyn neuvoa
- olen aktiivinen tiedonhankkija

Opastan ja motivoin työtovereita

- teen asiat helpoiksi
- etenen hitaasti mutta sinnikkäästi
- huomioin erilaiset ihmiset
- teen napakoita opasteita
- olen itse esimerkkinä
- tempaisen
- keskustelen
- järjestän tietoiskuja

Teen yhteistyötä toisten ekotukihenkilöiden, ympäristövastaavan ja asiantuntijoiden kanssa

- tapaamisia
- vierailuja
- koulutuksia
- ideat kiertoon
- tietopankit käyttöön
- yhteisiä projekteja
- vertaistuki

Kehitän ja vien eteenpäin käytännön ratkaisuja

- teen aloitteita
- ideoin
- haen johdon tuen
- selvitän nykytilaa
- teen yhteistyötä talon sisällä

Osallistun työyhteisöni ympäristötavoitteiden asettamiseen

- olen mukana toteuttamassa työyksikköni yhteistä ympäristöohjelmaa tai -suunnitelmaa
- muistan selkeän työnjaon
- osallistun konkreettisten ympäristömittareiden laatimiseen

Ympäristövastuu on toimintaa

Ympäristövastuullinen käyttäytyminen edellyttää ympäristötietoisuutta. Ympäristötietoisuus tarkoittaa, että henkilö on tietoinen ympäristön tilasta ja ymmärtää oman toimintansa vaikutuksen ympäristöön. Hän tunnistaa oman vastuunsa ja vaikutusmahdollisuutensa ja pyrkii myös toimimaan sen mukaisesti.

Ihminen toimii ympäristön kannalta vastuullisesti silloin, kun hän valitsee eri vaihtoehtoista sen, jonka ympäristövaikutukset ovat muita vaihtoehtoja vähäisemmät tai jättää tekemättä jotain, mistä seuraa haitallisia ympäristövaikutuksia. Ympäristövastuullisen käyttäytymisen taustalla vaikuttaa yhtä aikaa monia tekijöitä. Siinä yhdistyvät tunteet, arvot, tiedot ja taidot aktiiviseksi toiminnaksi ympäristön puolesta.

Ympäristöongelmia tiedostaessaan joutuu miettimään, miten saatu tieto sopii yhteen omaksettujen arvojen ja elämäntavan kanssa. Tiedostaminen voi johtaa asenteiden ja tapojen muuttamiseen ja näkyä ympäristövastuullisena käyttäytymisenä. Toisinaan saattaa olla ongelmallista määritellä, millaiset teot ovat todellisia ympäristötekoja. Ympäristöongelmien tunteminen ja ymmärtäminen vaikuttaa siihen, minkälaisen ratkaisujen uskotaan olevan tarpeellisia. Jotta osaisi toimia oikein, on oltava tietoinen vaihtoehtoisista toimintamahdollisuuksista. Tämä edellyttää aktiivista käytännön toimintatilanteisiin liittyvien tietojen ja uusien toimintatapojen etsimistä ja opettelua. Tiedot ja taidot eivät kuitenkaan yksin riitä, vaan tarvitaan oikeaa asennoitumista ja tahtoa vaikuttaa.

Muutos vie aikaa

Ympäristöasenteiden muuttuminen ja uuden tiedon omaksuminen sekä vaiheittainen muutos ympäristövastuulliseksi organisaatioksi vievät aikaa.

Organisaation muutos tapahtuu sekä arvojen että käytännön toimenpiteiden kautta. Organisaatiokulttuurin muutos edellyttää uusien ajattelutapojen omaksumista siitä, mitä ja miksi tehdään. Muutos edellyttää luopumista vanhoista, ympäristöasiat sivuttavista arvoista ja olettamuksista. Niiden tilalle tarvitaan uusia toimintatapoja, joissa ympäristöarvot ovat keskeinen osa päätöksentekoa ja päivittäistä toimintaa.

Muutos herättää usein alkuun vastustusta. Ihmiset saattavat esimerkiksi vedota vaikutusten vähäisyyteen tai kiireeseen. Muutosvastarrinnan torjumiseksi työntekijät pitäisi saada ymmärtämään toteutettavien toimenpiteiden tarpeellisuus ja perustelut. Kannattaakin painottaa, kuinka yksinkertaisista arjen valinnoista loppujen lopuksi on kyse.

Ympäristöasioiden liittämiselle työyksikön toimintaan ei ole olemassa vain yhtä ratkaisua. Se, mikä toimii yhtäällä, ei toimi toisaalla. Erilaiset ratkaisut perustuvat kunkin työyhteisön toimintakulttuuriin, rakenteeseen, ilmapiiriin ja yksittäisiin työntekijöihin. Sen vuoksi on tärkeää ottaa selvää ja ymmärtää, kuinka muutokseen suhtaudutaan, kuinka muutosta käsitellään ja mitkä tekijät ovat keskeisiä muutoksen kannalta.

Ihmiset luopuvat eri aikaan ja eri tavoin vanhoista työtavoistaan ja arvoistaan ja omaksuvat uusia. Vasta kun ympäristöasioihin uskotaan ja ne hyväksytään osaksi toimintaa, alkavat ympäristöasiat toden teolla edetä organisaatiossa. Tähän vaaditaan monien uusien asioiden oppimista ja kokonaisvaltaista ymmärtämistä.

Kaikki mukaan!

Ekotukitoiminnan tavoitteena on, että mahdollisimman moni kaupungin työntekijä sitoutuu ympäristövastuuseen ja ottaa vähemmän ympäristöä kuormittavat toimintatavat ja ajattelun osaksi työpaikan arkea. Tällöin kyse ei enää ole pelkästään julkilausumista ja ohjelmapapereista, vaan ympäristövastuullisesta työpaikan ekoarjesta.

Ekotukihenkilön tulisi houkutella muu työyhteisö mukaan vuorovaikutteiseen käytännönläheiseen prosessiin, jossa yhdessä tehden opetellaan uusia toimintatapoja. Kun opitaan myönteisten kokemusten kautta, arvotkin muuttuvat toiminnan seurauksena.

Tieto muiden toiminnasta voi lisätä luottamusta oman toiminnan merkityksellisyyteen. Ihmisen sosiaaliseen luonteeseen kuuluu halu vertailla suoritustaan ja toimintaansa muiden toimintaan. Jos oma panos koetaan mitätömäksi kokonaisuuden kannalta, saatetaan ajatella, ettei oikeastaan ole väliä, miten käytättyy. Tämä asenne saattaa vahvistua, jos sosiaaliset normit ovat heikkoja, eikä yksilö voi olla varma muiden käyttäytymisestä. Kun tiedetään, että muutkin ovat ottaneet uudet toimintatavat käyttöön, ollaan valmiimpia toimimaan yhteisen tavoitteen puolesta.

Uusien toimintamallien luomisessa on koko työyhteisön panos tärkeä, sillä jokainen meistä on oman työnsä paras asiantuntija, ja haluamme tehdä työmme hyvin. Kun pyritään muuttamaan toimintaa ympäristövastuulliseksi, on muutoksia ja niiden tärkeyttä perusteltava koko organisaation kannalta. Toimintamallien omaksumisessa ovat ekotukihenkilöiden esimerkillinen asenne ja sinnikäs toiminta avainasemassa.

Tottumus on toinen luonto

Usein ympäristövastuullisen käyttäytymisen esteenä ovat vanhat tavat ja tottumukset – tehdään niin kuin aina ennenkin on tehty. Paine arvojen ja toimintatapojen muutokseen saattaa aiheuttaa epävarmuutta ja jopa vihamielisyyttä, mikäli ympäristövastuullinen toiminta vaikuttaa kritiikiltä aikaisempia tapoja kohtaan. Osa epävarmuudesta ja vastustuksesta saattaa johtua tiedon tai asiantuntemuksen puutteesta. Onkin syytä yhdessä selvittää, mitä ympäristöasiat tarkoittavat kunkin henkilön työtehtävien kannalta ja mikä niiden merkitys on ylipäätään yksikön tai koko organisaation toiminnan ja ympäristövaikutusten kannalta.

Tiedon lisääntyminen auttaa entisten toimintamallien kyseenalaistamisessa ja niistä pois oppimisessa. Pelkkä tieto ympäristöasioiden merkityksestä tai uudet ympäristöä vähemmän kuormittavat käytännöt eivät erikseen välttämättä riitä muutoksen toteuttamiseksi. Tiedon ja uusien toimivien käytäntöjen yhdistäminen tukevat toisiaan.

Uusia tapoja voi opetella ja ottaa käyttöön askel kerrallaan. Uusien toimintamallien opettelu kannattaa aloittaa mahdollisimman yksinkertaisista, selkeistä ja konkreettisista toimenpiteistä. Onnistuessaan nämä yksittäiset toimenpiteet vahvistavat käsitystä ympäristöasioiden tärkeydestä ja mahdollistavat laajemman muutoksen.

Muutoksen perusta on oppiminen

Aidon muutoksen perusta on oppiminen, joka johtaa ajattelun ja käyttäytymisen muuttumiseen.

Koulutus on keskeinen keino toimintatapojen ja asenteiden muuttamisessa. Koulutuksen ja oppimisen avulla voidaan usein melko yleiset tavoitteet muuttaa konkreettisiksi teoiksi. Koulutuksen tulisi olla käytännönläheistä ja suoraan työtehtäviin kytkettyä, jolloin uusia tietoja voidaan hyödyntää välittömästi.

Parhaimmillaan koulutuksen avulla pystytään osoittamaan ja ymmärtämään oman toiminnan merkitys niin organisaation kuin laajempien ympäristökysymystenkin suhteen. Kun työntekijällä on parempi ymmärrys ympäristöasioista, parannusta vaativien toimenpiteiden tunnistaminen ja löytäminen on helpompaa.

Koulutuksen olisi kosketettava koko henkilökuntaa, eikä vain niitä, joiden vastuulle ympäristöasiat suoranaisesti kuuluvat. Yksittäisellä koulutustilaisuudella ei välttämättä saada kovin kauaskantoisia vaikutuksia aikaan, vaan koulutuksen olisi oltava jatkuvaa ja liittyttävä työpaikan arkirutiineihin.

Ekotukihenkilönä voit itsekin järjestää pikakursseja esimerkiksi kopioinnista, energiansäästöstä tai lajittelusta.

Johdolta tukea

Johdon tehtävä on osoittaa ympäristöasioiden tärkeys ja se, että niiden hoitamisen suhteen ollaan tosissaan. Kun kaupungin työntekijöiden suhtautuminen ympäristöasioihin on myönteistä ja usko omiin vaikutusmahdollisuuksiin on olemassa, asennoituminen ympäristöasioihin luo kaupungille hyvät puitteet kehittää toimintaa entistä vähemmän ympäristöä kuormittavaksi.

Usein vasta johdon päätökset velvoittavat työntekijöitä toimimaan. Tätä kautta myös muu henkilöstö saadaan sitoutumaan yhteisiin tavoitteisiin paremmin. Sitoutumista ympäristövastuuseen osoittaa aktiivinen ympäristöasioista viestiminen ja resurssien varaaaminen ympäristötyölle.

Johdon tulisi osoittaa myös käytännön esimerkillään seisovansa sanojensa takana ja näyttää sitoutumisensa ympäristöasioihin selvästi epävirallisissa puheissa ja teoissa. Koulutus ja tiedonjako toimivat avainasemassa tässäkin asiassa.

Viesti elävästi ja sinnikkäästi

Uusien asioiden omaksumiseen tarvitaan tiedottamista, neuvontaa ja ohjausta.

Ympäristöasioita on syytä käsitellä usein ja näkyvästi, jotta ne huomataan. Säännöllinen tiedottaminen, asioiden jatkuva esilläolo ja tutuksi tuleminen osoittavat myös ympäristöasioiden merkittävyyden koko organisaation kannalta ja madaltavat sitoutumisen kynnyksiä.

Viestinnässä on hyvä muistaa, että ympäristöasioissa käytetty sanasto saattaa olla joillekin työntekijöille vierasta. Sanoman selkeyteen ja ymmärrettävyyteen kannattaa kiinnittää erityistä huomiota.

Ympäristöaiheisen tiedon viestimisen keinot ovat hyvinkin yksinkertaisia: ilmoitustaulut, sisäiset tiedotteet, sähköposti, kierrätettävät tiedonannot, ympäristöaiheisen kirjallisuuden kokoaminen ja säännöllinen raportointi. Myös onnistumisista kannattaa kertoa.

Sisäinen tiedotus on hyvä hoitaa sähköpostilla. Sähköpostin etuja ovat nopeus ja viestin pysyminen järjestyksessä ja yhdessä paikassa.

Henkilökohtaisissa ja vuorovaikutteisissa tilanteissa on helpompi antaa osallistujille tietoa ja neuvoja ympäristötavoitteista ja niiden merkityksestä. Yhteiset tiedotustilaisuudet ja kokoukset ovat tehokkaita keinoja ympäristötiedon välittämiseen. Esimerkiksi henkilöstöpalavereissa aiheena voi olla säännöllisesti ekovinkki tai muu lyhyt tietoisku. Hyödynnä ekotukitoiminnan kuukausikirjeiden vinkit ja anti.

Tehokkainta viestintä on, jos ollaan kasvokkain ja pienissä ryhmissä. Kädestä pitäen neuvominen ja kokeileminen esim. tulostuksessa tai kopioinnissa jää hyvin mieleen. Tutustumiskäynneillä oppii paljon. Myös asiantuntijan vierailu voi tuoda intoa käytännön toimiin tai auttaa ymmärtämään laajoja kokonaisuuksia.

Toimintaohjeet jokapäiväisiin arkikäytäntöihin, kuten jätteiden lajitteluun, kannattaa laittaa selkeästi näkyviin esimerkiksi lajitteluastioiden viereen tai intraan. Työtovereita on hyvä muistuttaa uusista käytännöistä joko henkilökohtaisesti tai esimerkiksi sähköisenä tietokoneena muistutuksena.

Ekotukitoiminnan logo ja muut viestinnässä hyödynnettävät materiaalit löytyvät HELI-intra > toiminta > ekotukitoiminta.

Muutama käytännön ohje kirjoittamiseen

Käytä selkeää ja konstailematonta kieltä

- muista kenelle kirjoitat
- käytä havainnollisia ilmauksia
- jos käytät vieraita sanoja ja käsitteitä, selitä ne tavallisella suomella
- älä jaaritle, mutta ole persoonallinen

Tee jutusta rakenteeltaan selkeä ja kiinnostava

- tärkein asia ensin
- aloita kiinnostavasti (tutulla asialla, ongelmalla, esimerkillä, väitteellä)
- vaihtelu virkistää: eripituisia, mutta silti melko lyhyitä ja jämähköitä kappaleita

Tee asiat ymmärrettäviksi

- käytä konkreettisia ja havainnollisia esimerkkejä
- jätä pois irralliset yksityiskohdat ja lukijaa hämäävät maininnat

Lisää houkuttavuutta

- otsikolla, ingressillä, väliotsikoilla, kuvilla, piirroksilla

Älä unohda huumoria

Hyödynnä ekotukitoiminnan logoa

Motivointi on taitolaji

”Yhteisessä tapaamisessa sovimme vierailuista ja koulutuksista, keskustelimme kovasti ja vaihdoimme ideoita - saadaan näin parhaat käytännöt kiertoon. Tietolähteistäkin tuli vinkkejä ja siitä, kuinka hakea sitä johdon tukea. Tämä on kaikkien yhteinen juttu!”

Edellytyksenä uusiin toimintamalleihin sitoutumiseen on motivoituminen. Motivoituminen ja motivointi ovat aikamoisia taitolajeja niin yksilön kuin ryhmänkin toiminnassa. Motivoituminen vaatii asioiden ymmärtämistä, omaksi ottamista ja yhteistä hyväksymistä.

Motivaatio lähtee yhteisestä selkeästä tavoitteesta. Myös vastuu motivoi. Työyhteisössä yhdessä keskustelu ja tekeminen, yhteisen kielen ja päämäärän löytäminen, voi johtaa uuteen toimintakulttuuriin sitoutumiseen. Kun koko työyhteisö uskoo yhteiseen päämäärään ja tietää olevansa siitä osaltaan vastuussa, voi muutos tapahtua. Kun ymmärrämme, mitä varten ympäristövastuullisuutta tarvitaan ja kuinka niin toimitaan, voimme yhdessä voimaantua toteuttamaan uutta työpaikan ekoarkea.

Parhaiten ilmapiiriä voidaan muokata tiedotusta parantamalla, mutta myös luomalla ympäristövastuulliselle toiminnalle entistä paremmat puitteet ja kannustamalla ihmisiä tällaiseen toimintaan. Myös erilaisien ympäristötempausten, -ohjelmien ja leikkimielisten kisojen avulla voidaan pyrkiä nostamaan työpaikan me-henkeä ja edistämään oma-toimisuutta omaan työhön liittyvissä ympäristöasioissa, etenkin, kun ne tapahtuvat henkilökunnan omasta aloitteesta ja heidän ehdoillaan.

Palkitseminen ja palkitsemisjärjestelmien kehittäminen saattavat edistää ympäristövastuullista toimintaa. Yksikkökohtaiset palkkiot ja tunnustus edistävät yhteistyötä, koska tällaisessa tilanteessa on kannattavaa jakaa tietoa ja osaamista.

Kulttuurin muutoksen kannalta taloudellista palkitsemista tärkeämpänä pidetään yleensä koko organisaation laajuista julkista tunnustamista. Julkisuus lisää työntekijöiden tietoisuutta organisaation saavutuksista ympäristöasioiden suhteen. Lisäksi julkisuus ja tunnustukset viestittävät ympäristöasioiden tärkeydestä koko organisaatiolle ja lisäävät työntekijöiden motivaatiota ottaa ne työssään huomioon.

Kun haluat vaikuttaa, muista

- Esitellä asia selkeästi.
- Tuoda esille parhaimmat perustelut.
- Olla antamatta periksi.
- Kuunnella toisia.
- Antaa positiivista palautetta, innostaa ja kiittää.
- Olla joustava, mutta päättäväinen.
- Myönteinen ajattelu auttaa eteenpäin vaikeassakin tilanteessa.

Verkostoidu!

Ihan yksin ei maailmaa muuteta. Ekotukitoiminnan verkkosivuilta HELI-intra > toiminta > ekotukitoiminta löytyvät ekotukihenkilöiden yhteistiedot. Kysy neuvoa, kerro kokemukset, ylpeile onnistumisista, jaa parhaat käytännöt, tue toveria ja tee yhteistyötä.

TOIMINTAOHJEITA

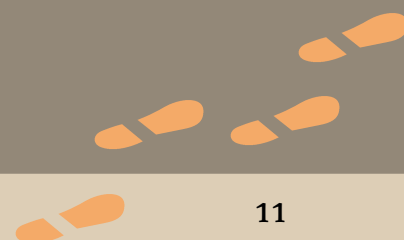


Jätteen synnyn ehkäisy ja lajittelu

Energiansäästö

Liikenne ja liikkuminen

Hankinnat



Jätteiden synnyn ehkäisy ja lajittelu

Miksi ehkäistä jätteen syntyä?

”Parasta jätehuoltoa on jätteen synnyn ehkäisy.

Jätteet ja jätehuolto ovat hallintokuntien merkittävimpiä ympäristövaikutuksia Helsingissä.

Jätehuollon kehittämistä ohjaavat jätelaki ja jäteasetus. Jätelain mukaan kaikessa toiminnassa on mahdollisuuksien mukaan ehkäistävä jätteen syntymistä sekä pyrittävä vähentämään jätteen määrää ja haitallisuutta. Syntynyt jäte on lajiteltava ja toimitettava hyötykäyttöön: ensisijaisesti raaka-aineeksi, toissijaisesti energiantuotantoon ja vasta viimeiseksi kaatopaikalle.

Tärkein ympäristötavoite on jätteiden synnyn ehkäisy. Jätteen synnyn ehkäisyllä tarkoitetaan niitä toimenpiteitä, joiden ansiosta jätettä ei synny lainkaan. Tärkein keino on turhan kulutuksen välttäminen.

Jätteen synnyn ehkäisy

- vähentää energiankulutusta, koska tuotteen valmistus, logistiikka, varastointi ja käsittely vievät energiaa,
- pienentää välittömiä ja välillisiä ympäristövaikutuksia, sillä yli 90 prosenttia ihmisen käyttöön ottamista luonnonvaroista muuttuu jätteeksi jo tuotteiden valmistusprosessien aikana,
- säästää sekä hankinta- että jätehuoltokustannuksia, sillä jäte on rahalla ostettua tavaraa: hävikkituotteita, pakkauksia, kalusteita, laitteita ja välineitä,
- on välttämätöntä pitkällä aikavälillä luonnonvarojen rajallisuus, ilmastonmuutos ja globaali oikeudenmukaisuus huomioon ottaen.

Lajittelu ja hyötykäyttö säästävät luonnonvaroja, koska osa lajitellusta jätteestä voidaan käyttää uudelleen raaka-aineena. Kun kierrätys ja hyötykäyttö toimivat kunnolla, vain pieni osa jätteestä päätyy kaatopaikalle.

YTV palvelee ja neuvoo

Helsingin palvelukiinteistöjen sekajätteen kuljetuksista, biojätteen erilliskeräyksestä sekä kotitalouksien ongelmajätteiden keräyksistä vastaa Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan YTV:n jätehuoltolaitos. YTV antaa alueellaan toimijoita velvoittavat jätehuoltomääräykset.

Uusimmassa YTV:n jätehuoltostrategiassa vuoteen 2014 visioidaan, miten laaja-alaisella viestinnällä ja muilla ohjauskeinoilla on saavutettu tilanne, jossa jätettä syntyy asukasta ja työpaikkaa kohti vuonna 2014 vähemmän kuin vuonna 2000.

Lisätietoja YTV:n järjestämästä jätehuollosta, jätteen vähentämisestä ja hyötykäytöstä saa heidän asiakaspalvelustaan, puh. (09) 156 1611. YTV:n kotisivuille www.ytv.fi on koottu runsaasti tietoa jätteistä sekä niiden lajittelusta ja hyötykäytöstä. Jätehuoltoa, roskaantumista ja jätteiden hyötykäyttöä koskevaa neuvontaa saa ympäristökeskuksen asiakaspalvelusta, puh. (09) 3101 3000.

Ytv:n tulostettavia esitteitä löytyy www.ytv.fi > jätehuolto > koulutus ja esitteet > esitteet ja oppaat > tulostettavat esitteet.

Fiksu tuottaa vähemmän jätettä -sivustosta osoitteessa www.ytv.fi/fiksu löytää hyviä vinkkejä jätteen määrän vähentämiseen eri toimialoilla.

Parhaat käytännöt toimistossa -malli on työkalu järjestelmälliseen jätteen vähentämiseen. Opasvihkonen löytyy netistä www.ytv.fi/fiksu > töissä > toimistot. Samalta sivulta löytyvät mallin tarkistuslistat, joita voi käyttää jätteen vähentämistoimien ja materiaalitehokaampien työtapojen suunnittelussa.

Petra-jätevertailu auttaa kehittämään jätehuoltoa ja vähentämään jätteen määrää vertaamalla yksittäisen yrityksen jätemääriä muihin saman toimialan yrityksiin ja muihin samantyyppisiin kiinteistöihin. Palvelu on YTV:n alueella maksuton. www.ytv.fi/petra

Lajitteluvaihtoehdot

Pääkaupunkiseudun jätehuoltomääräysten mukaan muilla kuin asuinkiinteistöillä tulee lajitella hyötykäyttöön seuraavat jätteet, mikäli niitä syntyy kiinteistöllä yli 50 kg viikossa:

- biojäte
- keräyspahvi
- keräyskartonki
- kyllästämätön puutavara

Keräyspaperin talteenotto ja hyödyntäminen kuuluu tuottajavastuuperiaatteen piiriin. Kiinteistönhaltijan on järjestettävä tarvittavat astiat keräyspaperille. Keräyskelpoista paperia ei saa laittaa sekajätteeseen, vaan se kannattaa lajitella hyötykäyttöön. Toimistopaperia voidaan kerätä yhdessä muun keräyspaperin kanssa tai se voidaan erotella omaksi jakeekseen.

Myös muita jätteitä kannattaa lajitella hyötykäyttöön, jos niille on keräys ja vastaanotto olemassa. Erikseen voi kerätä energiajätteen, metallin ja lasin. Näin kaatopaikalle menevä jätemäärä vähenee huomattavasti, mikä vähentää jätehuoltokuluja.

Ongelmajätteet on aina lajiteltava erikseen muusta jätteestä.

YTV:n jätehuoltomääräykset löytyvät osoitteesta www.ytv.fi > jätehuolto > hinnat ja määräykset > jätehuoltomääräykset.

Kierrätys kannattaa!

Pääkaupungin kierrätyskeskukset ovat oikea osoite, kun luovutettava tavara on kelvollista jatkokäyttöön. Kierrättämällä vähennetään kaatopaikkojen kuormitusta.

HKR-Tekniikan Kierrätyskeskus Oulunkylässä vastaanottaa uusia ja vanhoja käyttökelpoisia koneita, laitteita ja rakennusmateriaaleja. Myös käytöstä poistetuista työkoneista ja niiden ylimääräisistä lisälaitteista voi välttää päästä eroon luovuttamalla ne kierrätyskeskukseen. Kaupungin virastot ja laitokset voivat toimittaa myös tarpeettomaksi käyneitä tavaroita, kuten käytöstä poistettuja ajoneuvoja, pienkoneita ja työkaluja. Arviointi ja nouto tarvittaessa.

Asiakaspalvelu puh. (09) 3106 4389.
Lisätietoja www.materiaalipalvelu.fi.

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus

Oy:llä on pääkaupunkiseudulla neljä toimipistettä, joissa otetaan vastaan ehjiä ja käyttökelpoisia tavaroita. Tarvittaessa voi tilata myös noudon. Lisätietoja ja hinnastot osoitteesta www.kierratyskeskus.fi. Kierrätyskeskuksessa on myös askartelupörssi, joka ottaa vastaan askarteluun kelpaavia materiaaleja ja tavaroita. Koulut, päiväkodit, leikkipuistot, harrastuskerhot ja muut lapsiryhmien kanssa askartelevat tahot voivat hakea materiaaleja maksutta. Kierrätyskeskuksesta voi myös lainata ilmaiseksi peräkärryn ja astioita.



Vähennetään paperinkulutusta

”Tulosta ja kopioi vain tarpeelliset paperit ja nekin kaksipuolisesti.”

Yksi kaikkein tärkeimpiä tekoja erityisesti toimistoissa on valtaisan paperinkulutuksen vähentäminen. Paperin valmistus kuormittaa voimakkaasti ympäristöä. Kulutusta vähentämällä ja paperia uusiokäyttöön keräämällä säästyy puuta ja energiaa. Vaikka toimistotyöskentely on jo pitkälle sähköistettyä tietokoneineen ja sähköposteineen, paperiton toimisto on silti vielä haave.

Paperia säästy, kun

- suosimme sähköistä tiedonsiirtoa
- hyödynnämme kokouksissa tietotekniikkaa
- kehitämme sähköistä arkistointia, lomakkeita ja laskutusta
- emme turhaan tulosta sähköpostiviestejä
- kopioimme asiakirjoja vain tarpeeseen
- opettelemme tulostamaan ja kopioimaan kaksipuolisesti
- teemme oikoluvun näytöllä ja vältämme turhia välitulosteita
- opettelemme pienentämään kopioitavat ja tulostettavat tekstit
- hyödynnämme yksipuoliset ja turhat tulosteet ja kopiot esim. suttupaperina
- tarkistamme postituslistamme säännöllisesti, jottei jakelu ole turhan laaja
- käytämme sisäisessä postissa käytettyjä kirjekuoria
- ilmoitamme taloushallintoon, että meille riittää sähköinen versio palkkalaskelmasta
- opastamme ja neuvomme työtovereita
- teemme näistä keinoista ja lajittelusta ohjeet näkyville paikoille

Kaupungin paperinkulutus on kasvanut kymmenessä vuodessa vajaasta 12 kilosta työntekijää kohden noin 17 kiloon, tosin viime vuosina kehitys on tasaantunut. Tarkistetussa valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa asetettiin tavoite myös paperi- ja pahvijätteen synnyn ehkäisylle vuodelle 2005: vähintään 20 prosentin vähennys verrattuna vuoden 1993 jätemäärään ja reaalisen talouskasvun perusteella arvioituun jätemäärään. Talteen otetun paperijätteen määrä on kuitenkin kymmenen viime vuoden aikana kasvanut kansantalouden kasvukäyrän mukaisesti.

Onnistuimme!

Helsingin tavoitteissa on vähentää paperinkulutusta vuoden 2002 tasosta kymmenen prosenttia vuoteen 2008 mennessä. Paperinkulutus kuitenkin jatkoi kasvuaan aina vuoteen 2006, jonka jälkeen tapahtui käänne. Vuonna 2008 kulutus oli peräti 20 % vähemmän kuin edellisvuonna. Näin säästettiin 110 000 euroa pelkästään paperinhankinnassa.

”Jankutan, pyydän ja välillä riehun asioista =)

Lajitteluohjeita

Paperin lajittelu

Keräyspaperin talteenotto ja hyödyntäminen kuuluu tuottajavastuu-periaatteen piiriin. Paperinkeräyksestä vastaavat yksityiset paperinkeräisyrytykset. Kiinteistönhaltijan on järjestettävä paperille tarvittavat keräysastiat. Lisätietoja paperin, pahvin ja kartongin lajittelusta Paperinkeräys Oy:n kotisivuilta www.paperinkerays.fi tai puh. (09) 228 191 tai tiedotus@paperinkerays.fi.

Toimistopaperi voidaan kerätä joko yhdessä muun keräyspaperin kanssa tai omana jakeenaan, jos sitä syntyy runsaasti. Keräyspaperia ei saa laittaa sekajätteen keräysastiaan! Valkeasta konttoripaperista valmistetaan uusiokäyttöön pehmpaperia ja keräyspaperi uusiokäytetään sanomalehtipaperina.

Toimistopaperinkeräykseen (valkea konttoripaperi) kelpaavat

- tulosteet, valkoiset kopio- ja konekirjoituspaperit
- atk-listat ja jatkolomakkeet
- valkoiset ruutupaperit (ilman pahvipohjaa)

Muuhun keräyspaperiin kelpaavat

- lehdet, mainokset, esitteet
- värilliset kopiopaperit
- valkoiset ja uusiopaperiset kirjekuoret
- puhelin- ja tuoteluettelot
- pehmeäkantiset kirjat
- valkoiset paperikassit

Kirjekuoret lajitellaan ensisijaisesti keräyskartonkiin tai energiajakeeseen. Jos näitä jätelajeja ei kerätä, valkoiset kirjekuoret voi laittaa keräyspaperiin lehtien ja mainosten mukana. Ruskeat kirjekuoret soveltuvat pahvinkeräykseen. Niittejä ja paperiliittimiä ei tarvitse poistaa toimisto- tai muusta keräyspaperista. Kuminauhut on poistettava.

Paperinkeräykseen eivät kelpaa:

- pahvi, kartonki
- teipit, tarrat
- uusio- ja pehmpaperi
- hiili- ja käärepaperi
- kopiopaperin kääreet
- tarralliset muistilaput (mm. Post-it)

Keräyskartongin lajittelu

Keräyskartonki tulee lajitella omaan keräysastiaansa, mikäli sitä syntyy vähintään 50 kg/viikko.

Keräyskartonkia ovat kuitupakkaukset, kuten kartonkitölkit ja -rasiat, paperikassit ja -säkit sekä kartonkiset kertakäyttöastiat. Keräyskartongin joukkoon käyvät myös kirjekuoret. Ruskea pahvi voidaan lajitella keräyskartonkiin, jos pahvin erilliskeräystä ei ole.

Keräyskartonkia ei saa laittaa energiajakeen joukkoon, mikäli kiinteistöllä on kartongin erilliskeräysveloite. Keräyskartongista valmistetaan paperirullien hylsyjä.

Kartonkikeräykseen kelpaavat

- nestepakkaukset kuten maito-, mehu-, kerma-, piimä-, jogurtti- ja viinitölkit – myös alumiinivuoratut. Jos sisäpussi on muovia, on se poistettava. Huuhdo ja valuta kartonkitölkit, taita litteiksi ja pakkaa.
- kuivatuotteiden kartonkipakkaukset, mm. toimisto- ja muiden tarvikkeiden pakkaukset, keksi- ja muropakkaukset, pizzalaatikat
- paperikassit, -pussit ja -säkit
- munakennot
- kartonkiset kertakäyttöastiat
- kirjekuoret ja postikortit
- askartelu- ja piirustuspaperi
- aaltopahvi
- kopiopaperin kääreet ja muut pakkauspaperit (poikkeuksena lahjapaperit)

Kartonkikeräykseen eivät kelpaa

- likaiset ja huuhtelemattomat pakkaukset
- muovikassit ja -rasiat
- styroksi
- pinnoitetut ja värikkäät lahjapaperit
- muoviset viili- ja jogurttipurkit

Kiinteistön on itse hankittava tarvittavat keräysvälineet sekä sovittava tyhjennyksistä ja kuljetuksista alan yrityksen kanssa. Yhteystiedot ja lisätietoja lajittelusta Paperinkeräys Oy:n kotisivuilta.

Pahvin lajittelu

Keräyskelpoinen pahvi on lajiteltava erikseen, mikäli sitä syntyy vähintään 50 kg/viikko. Pahvi ja kartonki voidaan kerätä yhdessä, jos molempia syntyy vähän, mutta yhteenlaskettu viikkokertymä ylittää 50 kg. Pahvia ei saa laittaa energiajakeeseen, mikäli kiinteistöllä on pahvin erilliskeräysveloite. Pahvista valmistetaan paperirullien hylsyjä ja kirjankansipahvia.

Pahvinkeräykseen kelpaavat

- aaltopahvi, ruskea kartonki
- voimapaperi
- ruskeat kirjekuoret ja ruskeat paperikassit

Teippejä ja niittejä ei tarvitse poistaa.

Pahvinkeräykseen eivät kelpaa

- määrät tai likaiset pahvit
- folioidut pakkaukset
- styroksit, muovit tai muut pahville ja kartongille vieraat aineet

Energiajakeen lajittelu

Energiajake on polttokelpoista jätettä, joka ei kelpaa kierrätykseen raaka-aineena. Energiajakeesta saadaan kierrätyspolttoainetta, jota hyödynnetään energiantuotannossa. Samalla kaatopaikalle menevän jätteen määrä vähenee.

Energiajakeeseen saa laittaa:

- pakkausmuovit (ei PVC)
- likaiset paperit ja pahvi
- puupakkaukset
- muovi (ei PVC)
- styroksi
- vaatteet
- paperipyyhkeet

Energiajakeeseen ei saa laittaa:

- biojäte
- kyllästetty puu
- metalli, lasi, keramiikka
- kivi, hiekka, maa-ainekset
- PVC-muovi (kuten mapit, muovitaskut, piirtoheitinkalvot)
- ongelmajätteet
- hygieniatuotteet (siteet, vaipat, laastarit)
- siivousjäte
- tupakantumpit ja tuhka

Biojätteen lajitteluohjeet

Biojätettä ovat kaikki eloperäiset, maattuvat ainekset. Biojätteestä saadaan kompostimultaa, jota käytetään puutarhanhoidossa tai viherrakentamisessa.

Biojätteeseen saa laittaa:

- ruuantähteet
- kuivuneet, pilaantuneet ja poisheitettävät elintarvikkeet
- hedelmien, vihannesten, juuresten ja kananmunien kuoret
- marjojen, kalojen yms. perkuujätteet
- pienet luut, kiinteät rasvat
- kahvin ja teen porot suodattimien ja pusseineen
- talouspaperit, lautas- ja nenäliinat, kananmunakennot
- puutarhajätteet, kukkamulta, kasvinosat, kuihtuneet kukat
- lemmikkieläinten puupohjaiset kuivikkeet.
- hammastikut

Biojätteeseen eivät kuulu

- muovi, metalli, lasi, posliini, kartonki
- tekstiili, kumi, nahka
- vaipat, terveysiteet
- muovitetut paperit
- tupakantumpit, kalkki, tuhka
- lakaisuhiekka, imurin pölypussit
- lääkkeet ja muut ongelmajätteet
- kissanhiekka, koiranjätökset

Valuta ruoantähteistä nesteet ja liemet viemäriin, jotta jätteestä ei tule liian märkää. Nestemäiset ruokajätteet viemäriin, ei kuitenkaan öljyjä ja rasvoja!

Pakkaa biojäte maatuvaan pakkaukseen, jotta biojäteastia ei likaannu ja hajuhaitat vähenevät.

Pakkaamiseen soveltuvat esimerkiksi:

- sanomalehtipaperi tai siitä taiteltu pussi
- kartonkipakkaus (esim. muropakkaus, EI kuitenkaan pinnoitettu pakkaus, kuten maitotölkki)
- ikkunaton kirjekuori
- kaupasta ostettava biojätepussi

Biojätepussin pohjalle on hyvä laittaa silputtua munakennoa, talouspaperia tai sanomalehteä liikaa kosteutta imeämään. Jos mahdollista, anna esimerkiksi kahvin- ja teen porojen sekä kuorimajätteiden hetken kuivahtaa ennen biojätepussiin laittoa.

Pääkaupunkiseudulla biojätekeräys on pakollista

- asuinalueilla, joissa on vähintään 10 asuntoa ja
- muissa kuin asuinalueilla, joissa biojätettä syntyy yli 50 kiloa viikossa.

Myös pienemmät kiinteistöt voivat tulla mukaan keräykseen. Biojäteastiat tyhjennetään vähintään kerran viikossa. Jos asuintalon pihalla on oma komposti, taloyhtiön ei tarvitse osallistua YTV:n biojätteen keräykseen. Omasta biojätteen kompostista täytyy tehdä ilmoitus YTV:lle.

Lasin lajittelu

Panttipullot voi viedä kauppaan tai Alkoon. Monet kaupat ottavat vastaan myös pantittomia pulloja. Lajittele värillinen ja väritön lasi omiin säiliöihinsä. Poista metallikorkit ja -renkaat sekä kannet. Paperietikettejä ei tarvitse poistaa. Keräyslasista valmistetaan lasivillaa ja lasipakkauksia.

Lasinkeräysastioihin saa laittaa

- lasipulloja
- lasipurkkeja

Älä laita lasinkeräysastiaan

- ikkunalasiasia
- peililasiasia
- lämpölasiasia
- kuumuutta kestävä lasi (uunivuoat, uunin luukun lasi, kahvipannut, juomalaseja)
- lankavahvisteista lasiasia
- hehkulamppuja
- lasiesineitä, joissa on metalliosia
- posliinia, kristallia, keramiikkaa tai autonlasia

Nämä tuotteet ja materiaalit voit laittaa sekajäteastiaan.

Metallin lajittelu

Pienmetalli

Metallijätettä ovat esineet, joista suurin osa on metallia. Kun käytetään kierrätettyä raaka-ainetta, energian säästö on 75–95 prosenttia verrattuna uuden raaka-aineen käyttöön. Metallia voi kierrättää lähes loputtomiin.

Metallijätteitä ovat esimerkiksi

- tyhjät säilyke- ja juomatölkit
- metallipurkit, tyhjät maalipurkit
- puhdistetut alumiinivuoat ja -foliot
- metallikannet
- kruunu- ja kierrekorkit
- metalliset taloustavarat
- emalipinnoitteiset astiat
- metalliset työkalut ja koneosat
- pantittomat juomatölkit.

Tyhjennä ja huuhtelee ruokapakkaukset ja poista muoviset osat. Tilan säästämiseksi voit litistää tölkit ja purkit tai latoa ne sisäkkäin.

Isot metalliromut

Suuriksi metallijätteiksi luokitellaan muun muassa:

- polkupyörät, moottorit, pakoputket
- puulämmitteiset kiukaat
- metalliset koneet ja laitteet (polttoaineet ja öljyt on poistettava)
- metalliset huonekalut ja huonekalujen metalliosat
- sähköjohdot, metallikaapeliromu

Televisiot, monitorit ja kylmälaitteet (jääkaapit, pakastimet), sähköliedet ja pesukoneet kuuluvat sähkö- ja elektroniikkaromun keräykseen (SER).

”Olen tärkeä herättäjä näihin asioihin.

Sähkö- ja elektroniikkaromua

ovat käytöstä poistetut

- suuret ja pienet kodinkoneet kuten jääkaapit, pakastimet, pesukoneet, sähköliedet, mikroaaltouunit, pölynimurit, kahvinkeitin, silitysraudat ja leivänpaahdet
- tieto- ja teletekniset laitteet kuten tietokoneet, sylimikrot, tulostimet, kopiokoneet, laskimet ja puhelimet
- kuluttajaelektroniikan laitteet kuten radiot, televisiot, videokamerat ja -nauhurit sekä äänen-toistolaitteet
- valaistuslaitteet ja loisteputket
- sähkö- ja elektroniikkatyökalut kuten porat, sahat, ompelukoneet ja hitsauslaitteet
- sähkökäyttöiset lelut, vapaa-ajan- ja urheiluvälineet kuten sähköjunat, kilpa-autoradat, videopelit sekä sähkö- ja elektroniikkakomponentteja sisältävät urheiluvälineet
- tarkkailu- ja valvontalaitteet kuten paloilmamittarit, lämmityksen säätölaitteet ja termostaatit

SERiä eivät ole

- sähköjohdot > metalliromua
- kaapelit > metallikaapelit metalliromua, muut sekajätettä
- polttomoottorit (auton- tms. moottorit) > metalliromua
- hehkulamput > sekajätettä

Keräyspisteistä sähkö- ja elektroniikkaromu päätty edelleen hyödynnettäväksi. Monet SER-laitteista sisältävät haitallisia aineita, joten on tärkeää, että ne puretaan ja käsitellään asianmukaisesti. Haitallisia aineita on muun muassa televisioissa, monitoreissa, kylmälaitteissa, monissa tietojen teleteknisissä laitteissa sekä kiinteällä akulla varustetuissa elektroniikkalaitteissa. Toimivat laitteet kannattaa viedä kierrätykseen!

Ongelmajätteiden lajittelu

Tavanomaisia ongelmajätteitä

- ajoneuvojen jäähydin-, jarru- ja kytkinnesteet sekä lyijy-, happo- ja kuiva-akut
- elohopeakuumemittarit
- käyttämättä jääneet lääkkeet
- jätteöljyt, öljynsuodattimet ja muut öljyiset jätteet, trasselit
- paristot, nappiparistot ja ladattavat akut, kuten kännykkä
- liuottimet, kuten tärpätti, tinneri, asetooni ja liuotinpitoiset pesuaineet
- loisteputket, pienoisloistelamput ja energiansäästölamput
- maalit, liimat, lakat (myös kynsi- ja hiusslakka) ja hartsit sekä puunsuoja- ja kyllästysaineet
- kaasua sisältävät tai sisältäneet paineastiat ja aerosolipakkaukset
- painekyllästetty puu
- emäksiset pesuaineet, kuten konetiskiaine ja uuninpesuaine
- osa sähkö- ja elektroniikkaromusta
- torjunta- ja desinfiointiaineet, kasvinsuojeluaineet ja tuholaismyrkyt
- valokuvauskemikaalit
- voimakkaat hapot, kuten rikkihappo
- laitteet, jotka sisältävät ongelmajätettä: esimerkiksi ladattava sähköhammasharja ja elektroniikkakuumemittari.
- tulostimen värikasetit (mikäli eivät ole uudelleentäytettävä)

Täysin tyhjät, kemikaaleja tai muuta myrkyllistä ainetta sisältäneet astiat eivät ole ongelmajätettä. Täysin tyhjät aerosolipullot voi laittaa sekajäteastiaan, samoin täysin kuivuneet ja tyhjät maalipurkit, jos metallikeräystä ei ole.

Ongelmajätteiden keräyspisteisiin voi viedä kaikkia kodin ongelmajätteitä paitsi lääkkeitä, kodinkoneita (kylmälaitteet, sähkö- ja elektroniikkaromu) ja painekyllästettyä puuta.

Tavanomaiset ongelmajätteet otetaan kotitalouksista vastaan maksutta. Yritysten ongelmajätteet otetaan vastaan Kivikon ongelmajäteasemalla, ja niistä peritään maksu.

Käsittele ongelmajätteitä huolella!

- Älä pane ongelmajätettä muiden jätteiden sekaan.
- Pidä ongelmajätteet erillään toisistaan.
- Varaa ongelmajätteen säilytykseen lukittava tai valvottu tila.
- Ongelmajätteiden laimentaminen tai sekoittaminen toisiin aineisiin tai jätteisiin on kiellettyä.
- Älä päästä ongelmajätettä luontoon.
- Lue huolellisesti pakkauksen ohjeet ongelmajätteen käsittelystä.
- Hanki tuotetta vain tarvitsemasi määrä, jotta sitä ei jää jätteenä.
- Pyri korvaamaan tuote vähemmän haitallisella (esimerkiksi liuotinohenteinen maali vesiohenteisellä).
- Varastoi tuote ohjeiden mukaan pilaantumisen välttämiseksi.
- Ostopakkaus sopii yleensä tuotteen pakkaukseksi myös siinä vaiheessa, kun siitä on tullut ongelmajätettä. Kirjoita pakkaukseen merkiksi sana ”jäte”.
- Jos siirrät ongelmajätteeksi luokiteltua ainetta muuhun kuin ostopakkaukseen, siirrä myös tieto aineen sisällöstä.
- Älä koskaan käytä elintarvikkeiden pakkauksia ongelmajätteiden säilytykseen.
- Älä säilytä ongelmajätteitä tarpeettoman pitkään ja suurina määrinä, koska niihin liittyy palo- ja terveysriskejä. Ongelmajätteet on toimitettava käsiteltäväksi vähintään kerran vuodessa.

Palauta lääkejätteet apteekkiin:

- läpipainopakkaukset ilman pahvikäärettä pussiin
- voiteet ja nestemäiset lääkkeet omista pakkauksistaan
- jodipitoiset lääkkeet (Jodix, Betadine, Iodosorb) erillään muusta lääkejätteestä
- elohopeakuumemittarit erillään, särkynyt mittari tiiviissä paketissa
- ruiskut ja neulat erillään

Käytöstä poistetun yksittäisen palovaroittimen voi laittaa ilman paristoa sekajäteastiaan.

”Vaatii valvontaa ja porttikanonoita!”

Energiansäästö

Säästetään energiaa

Energiansäästöllä tarkoitetaan sähkön, lämmön, polttoaineiden ja lämpimän veden käyttöön liittyvää säästöä. Energiansäästö toteutuu energiankäyttöä tehostamalla, turhaa kulutusta karsimalla sekä sähkö- ja lämpöhäviöitä minimoimalla.

Helsingin kaupunki allekirjoitti vuonna 2003 kauppaja- ja teollisuusministeriön kanssa energia- ja ilmastopöytäkirjan. Sopimuksen mukaan Helsingin kaupungin tuli alentaa kaupungin julkisen rakennuskannan lämmön ominaiskulutuksia vuoden 2001 tasoon verrattuna kolme prosenttia vuoteen 2005 ja kuusi prosenttia vuoteen 2010 mennessä, pysäyttää ja kääntää laskuun sähkön ominaiskulutusten kasvu sopimuskauden aikana, saada 80 prosenttia julkisista rakennuksista katselmoitua ja saattaa 90 prosenttia lämmitetyistä kiinteistöistä ja 70 prosenttia muusta kulutuksesta kuukausittaisen kulutusseurannan piiriin vuoden 2005 loppuun mennessä. Uuden Energiatohjelman sopimuksen laadinta on käynnissä ja se allekirjoitetaan syksyllä 2007. Uusi sopimus kattaa ajanjakson 2008 – 2016.

Kaupunginhallituksen asettama energiansäästöneuvottelukunta (ESNK) ohjaa ja seuraa kaupungin kiinteistöissä energiansäästötoimien toteutumista ja toimenpiteiden toteutumista. Neuvottelukunta seuraa rakennusten energiankäyttöä, tiedottaa säästötoimenpiteistä, -tavoitteista ja tuloksista sekä teettää tutkimuksia. ESNK:ssa on edustajat kaikista suurista virastoista.

Rakennusviraston Kiinteistöjen elinkaari- ja palvelut -yksikkö vastaa energiansäästöneuvottelukunnan käytännön toiminnasta sekä Helsingin kaupungin ja Kauppaja- ja teollisuusministeriön välisen energiatoimikunnan velvoitteiden toteuttamisesta. Yksikön energianhallintapalveluja ovat energiansäästösuunnitelmat, sähkön- ja veden kulutusseuranta, kiinteistöjen energiakatselmuksien, säästöinvestoinnit, ympäristöasiat sekä tiedotus, neuvonta ja koulutus. Lisätietoja Rakennusvirasto > HKR-Rakennuttaja > Palvelut ja tuotteet > Energianhallinta.

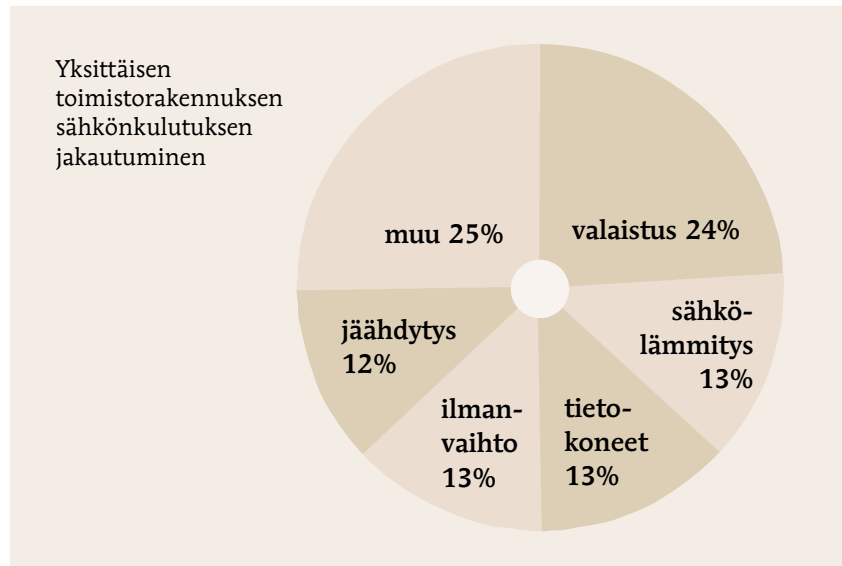
Helsingin kaupungin kiinteistöissä on tehty pitkäjänteistä energiansäästötyötä. Energia- ja ilmastopöytäkirjassa asetetut tavoitteet koskien katselmuksia ja kulutusseurantaa toteutuivat. Vuoden 2006 lopussa oli katselmoitu 80 prosenttia julkisista palvelukiinteistöistä, mikä vastaa 480 kiinteistöä. Kuukausittaisen kulutusseurannan kattavuus oli lähes 90 prosenttia. Ehdotetuista energiansäästötoimenpiteistä on toteutettu noin 55 prosenttia. Kuukausittaisen kulutusseurannan kattavuus oli lähes 90 prosenttia kaupungin julkisista palvelukiinteistöistä vuoden 2006 lopussa. Kiinteistöjen lämmön ominaiskulutus on viidessä vuodessa vähentynyt 4,4 prosenttia. Sen sijaan sähkönominaiskulutus jatkoi edelleen 1990-luvun lopussa alkanutta nousuaan.

Helsingin Energia on liittynyt energia-alan energiansäästötoimikuntaan ja Helsingin Kaupungin kiinteistöyhtiöt on liittynyt asuinkiinteistöalan energiansäästötoimikuntaan. Energiansäästö on tehokas keino päästöjen vähentämiseksi. Säästämällä energiaa säästetään myös rahaa. Sähkönkulutus on tilastojen mukaan noussut lähes jatkuvasti ja sähkölaitteiden määrä on kasvanut vuodesta toiseen. Kaupungilla on käytössä

arviolta 18 000 atk-laitetta. Yksistään näiden energiaa säästävämällä käytöllä voidaan saavuttaa vuositasolla kymmenien tai jopa satojen tuhansien eurojen säästöt.

Palvelu- ja toimistorakennuksissa sähköä kuluu mm. sisävalaistukseen, tietokoneisiin, tulostimiin, kopiokoneisiin ja muihin verkkovirtaan kytkettyihin laitteisiin, LVI-laitteisiin sekä keittiölaitteisiin.

”Energiansäästölamppuilla voi tiputtaa valaistuksen sähkönkulutuksen neljännnekseen tavallisten hehkulamppujen kulutuksesta.



Säästövinikit:

Lämmitys

- Säädä työhuoneen lämpötila 20–22 asteeseen. Yhden asteen lasku vähentää energiankulutusta viisi prosenttia.
- Laske työpaikan lämpötilaa viikonlopuksi ja juhlapyhien ajaksi, mikäli mahdollista.
- Huolehdi lämmitys- ja ilmanvaihtolaitteidesi kunnosta ja oikeasta toiminnasta.
- Seuraa lämmönkulutusta säännöllisesti.
- Hyödynnä termostaatteja.
- Tarkista tiivisteet.
- Tuuleta nopeasti ristivedolla, mikäli ilmastointi sallii sen.
- Käytä sälekaihtimia kesällä aurinkoisella säällä.

Valaistus

- Jos et tarvitse valoa huoneessa, sammuta se.
- Hyödynnä luonnonvaloa.
- Käytä mieluummin kohdevalaisinta työpöydällä kuin kattovalaisimia yleisvalaistukseen.
- Käytä hehkulamppujen sijaan energiansäästölamppuja.
- Pyyhi pölyt valaisimista ja lamppuista.
- Ohjaa ulkovalaistusta tarpeenmukaisesti käyttämällä kellokytkintä, hämäräkytkintä tai läsnäolotunnistinta.


Laittehankinnat

- Ota selvää laitteiden säästöominaisuuksista ja käytä niitä.
- Mieti hankinnan tarpeellisuutta ja monitoimisuutta.
- Hanki käyttötarkoituksen mukaan mitoitettut laitteet.
- Hanki laitteistoja, joille on saatavilla säännöllinen huolto.
- Valitse Energy Star™ -laitteita.

Käytä laitteita viisaasti

- Huolla säännöllisesti.
- Jos et tarvitse laitetta, sammuta se.
- Sulje tietokone lounastunnin ja pitempien kokousten ajaksi.
- Pidä näyttö sammutettuna lyhyidenkin taukojen aikana. Näytönsäästö ei säästä energiaa.
- Sulje laitteet päävirtakytkimestä, valmiustila kuluttaa energiaa.
- Pidä huolta, että laitteet on suljettu öisin ja viikonloppuisin. Merkitse selvästi kuitenkin ne laitteet, joiden on oltava yötä päivää päällä.
- Opettele aktivoimaan laitteiden energiansäästöasetukset.
- Älä unohda latureita pistorasioihin, sillä ne kuluttavat sähköä.
- Jos toimistossa on kaksi kopiokonetta, sulje niistä ainakin toinen, kun käyttö on vähäistä.
- Tee kaikki mahdolliset tulostukset ja kopioinnit yhtäjaksoisesti. Keskitä työt.
- Kopioi kaksipuolisesti.
- Toimistolaitteisto nostaa päällä ollessaan huonelämpötilaa. Sulje turhat laitteet, niin viihtyisyys paranee.
- Käytä sähköpostia. Se vähentää tulostusta ja kopiointia.
- Opasta muita käyttäjiä.

Energiamerkit

Energia		Kylmäsäilytyslaitteet
Tavarantoimittaja Malli		Logo ABC 123
Vähän kuluttava	A B C D E F G	A+
Paljon kuluttava		
Energiakulutus (kWh / vuosi) <small>(perustuu vakio-oloihin mittaus 24 tunnin kulutukseen)</small>		XYZ
Todellinen kulutus <small>riippuu laitteen käyttötaajasta ja sijotuksesta</small>		
Tuotetavaraosan tilavuus / Pakasteosan tilavuus /	x y x y z	* * * * *
Ääni (dB(A))		x z
Tuote-esitteissä on lisätietoja		
<small>Standardi EN 153 toukokuu 1999 Kylmäsäilytyslaitteiden merkintädirektiivi 94/2/EE</small>		

EU-maissa yhtenäinen **energiamerkintä** antaa luotettavaa ja vertailukelpoista tietoa kotitalouslaitteiden energiankulutuksesta. Tiedot perustuvat valmistajien standardin mukaisesti mittaamiin tuloksiin. Energiamerkintä on pakollinen kaikkiaan seitsemässä laiteryhässä. Suomessa energiamerkinnän ylläpitoa ja oikeellisuutta valvoo Turvatekniikan keskus Tukes. TopTen-Suomi auttaa löytämään energiatehokkaimmat laitteet ja tuotteet www.topten-suomi.fi.

Kansainvälinen **Energy Star** -järjestelmä asettaa normeja laitteiden energiankulutukselle.
www.eu-energystar.org/fi/



TCO on Ruotsin Virkamiesten keskusliiton perustama laatu- ja ympäristömerkki tietotekniikkalaitteille.
www.tcodevelopment.com



Suomen luonnonsuojeluliiton **Norppaenergia** -merkki myönnetään tuulivoimalla, biopolttoaineilla, aurinkopaneeleilla tai vanhalla vesivoimalla tuotetulle energialle. www.norppaenergia.fi



Hyödyllisiä linkkejä:

- Energiansäästön palvelukeskus Motiva www.motiva.fi
- Katso erityisesti >Motiva > yrityksille ja yhteisöille > toimistojen energiansäästö
- Hyödynnä myös energiansäästöviikko www.energiansaastoviikko.fi
- Helsingin kaupungin energiansäästöneuvottelukunta www.hel2.fi/esnk
- Helsingin energia <http://www.helsinginenergia.fi>
- Tietoa kuntien kiinteistöjen energianhallintaan <http://e3portal.vtt.fi/>.

Veden säästökkin kannattaa

”Koitan miettiä talossa tapahtuvia asioita ja pohtia niiden vaikutuksia ympäristöön. Sitten kun jotakin puutteita tai korjattavaa löydän, yritän asiaa viedä eteenpäin.

Puhdasta ja suolatonta vettä on Suomessa riittävästi, joten veden kulutuksen rajoittamista ei ole aina pidetty tarpeellisena. Kuitenkin etenkin puhdistetun ja lämpimän veden säästö kannattaa. Vesi- ja jätemaksujen pienetessä säästyy rahaa. Ympäristökuormitus vähenee, kun raakaveden hankinta, vedenpuhdistus ennen käyttöä ja käytön jälkeen, siinä tarvittavien kemikaalien määrä sekä veden pumppaukseen ja lämmittämiseen kuluvan energian määrä vähenevät.

Veden kokonaiskulutus Helsingissä on vähentynyt lähes 40 prosenttia vuodesta 1975 vuoteen 2004. Vuonna 1974 vedenkulutus oli 244 litraa vuorokaudessa ja vuonna 2004 se oli 163 litraa. Viimeisen kymmenen vuoden aikana vähennystä on ollut seitsemän prosenttia. Palvelutoimintojen, kuten toimistojen, osuus vedenkulutuksesta on noin 17 prosenttia.

Säästä vettä!

Veden säästäminen vähentää tarvetta hankkia raakavettä ja käsitellä jätevesiä. Erityisesti lämmintä vettä kannattaa säästää, koska veden lämmittäminen vaatii energiaa.

Säästä vettä myös kotona. Kodin energiankulutuksesta noin viidesosa kuluu käyttöveden lämmittämiseen. Suomalainen kuluttaa keskimäärin 155 litraa vettä asukasta kohden vuorokaudessa. Tavoitteena on 130 litraa vettä/asukas/vrk.

Seuraa vedenkulutusta, niin huomaat vedenkulutuksen poikkeamat hyvissä ajoin.

Suosi suihkua. Ammekylpy kuluttaa 260 litraa, suihkupuusuun riittää 50 litraa.

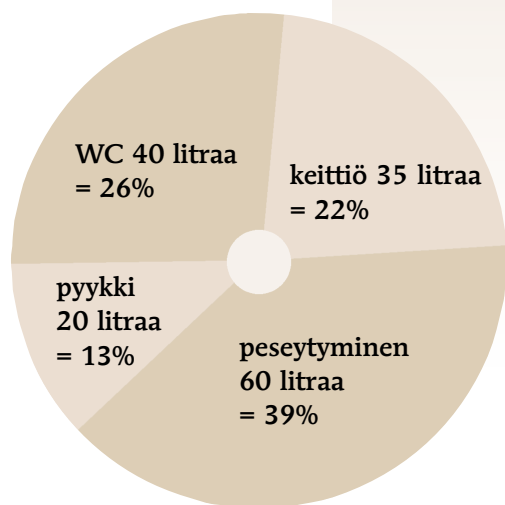
Älä lotraa suihkussa. Peseytymisen kannalta lyhyt suihku on yhtä hyvä kuin pitkä. Hanan sulkeminen saippuoinnin ajaksi säästää ämpärillisen vettä. Vaihda vanha suihkun suutin uuteen vettä säästävään **ja pienennä liian suuri paine.**

Pese taloudellisesti. Jos peset astioita käsin, älä juoksuta vettä, vaan pese astiat altaassa. Jos käytät astianpesukonetta, pese täysiä koneellisia, koska silloin vettä ja energiaa käytetään mahdollisimman tehokkaasti. Käytä koneiden säästö-, pika- ja vajaatäyttöohjelmia. A-energialuokan kodinkoneet kuluttavat kaikkein vähiten vettä ja sähköä.

Pienennä virtaamaa paineenalennusventtiilillä tai kalustekohtaisella virtaamarajoittimella, mikäli vettä tulee liikaa.

Korjauta vuotava hana ja WC-istuim. Yksi tippumalla vuotava vesihanana voi lisätä vedenkulutusta jopa 30 m³ vuodessa ja aiheuttaa kiinteistölle noin 70 euron lisän vuotuisen vesilaskuun.

Hanki wc-pönttöön säästönoppi. Vanha wc-istuin kuluttaa yli kymmenen litraa vettä huuhteluun. Uudet wc-istuimet on varustettu erikseen pienen ja ison hädän nupeilla, jolloin ne kuluttavat vain noin neljä litraa vettä.



Vedenkulutuksen jakautuminen

Liikenne ja liikkuminen

Liikkumisen valinnat ovat tärkeitä

Liikkumisella ja liikenteellä on monitahoisia vaikutuksia kaupunkiympäristöön ja kaupunkilaisten arjen sujumiseen. Liikenteen määrä, toimivuus, tilankäyttö ja kulkutapajakauma vaikuttavat elinympäristön terveellisyyteen, turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Liikenne kuluttaa energiaa, synnyttää melua ja haitallisia päästöjä sekä aiheuttaa onnettomuuksia.

Liikenne aiheuttaa 20 prosenttia Helsingin kasvihuonekaasupäästöistä. Liikenteen tuottamia, ilmastonmuutosta aiheuttavia hiilidioksidipäästöjä ei voida vähentää puhdistusteknisin keinoin, vaan ainoastaan autojen polttoainekulutusta pienentämällä tai siirtymällä henkilöauton käytöstä joukkoliikenteeseen, kävelyyn tai pyöräilyyn.

Liikenne Helsingissä on lisääntynyt. Sekä henkilöautojen että -matkojen määrä on jatkuvasti kasvanut. Automäärä on lisääntynyt yhtäjaksoisesti vuodesta 1994. Liikenteen suurin ympäristökuormitus aiheutuu Helsingissä moottoriajoneuvoliikenteen pakokaasu- ja melupäästöistä, erityisesti henkilöautoista ja dieselkäyttöisistä kuorma-autoista ja pakettiautoista. Liikenteen edelleen kasvaessa sen haitat (päästöt, melu, katupöly) säilyvät vaikeana ongelmana. Vilkkaiden liikenneympäristöjen ilmanlaatu ei todennäköisesti tulevaisuudessa juurikaan parane, vaikka autokanta uudistuu ja ajoneuvotekniikka kehittyy. Liikenteen kasvun myötä laajenevat myös pääväylien ja esikaupungin katujen melualueet.

Liikenteen kasvu on painottunut jo pitkään kantakaupungin ulkopuolelle. Pyöräliikenteen määrä on pysynyt jokseenkin samalla tasolla viimeiset kymmenen vuotta. Pääkaupunkiseudulla joukkoliikenteen osuus kaikista moottoriajoneuvoliikenteen matkoista on pienentynyt viime vuosikymmeninä noin 39 prosenttiin, kun se vuonna 1966 oli 66 prosenttia.

Kestävät liikkumistavat

Kestävillä liikkumistavoilla tarkoitetaan kävelyä, pyöräilyä ja muuta kevyttä liikennettä, joukkoliikennettä sekä ekotehokasta autonkäyttöä. Siihen kuuluu myös liikkumistarpeen vähentäminen etätyön, sähköisten neuvottelujen ja sähköisen asioinnin avulla.

Kestävä liikkuminen

- vähentää melua ja päästöjä sekä hidastaa ilmastonmuutosta,
- säästää tilaa, energiaa ja luonnonvaroja,
- tukee lähipalvelujen olemassaoloa eli hyvää saavutettavuutta,
- lisää ympäristön viihtyisyyttä,
- mahdollistaa liikunnan ja liikkumisen yhdistämisen,
- vähentää ruuhkia, onnettomuuksia ja turvattomuutta sekä
- pitää yllä kestävien liikkumistapojen palvelutarjontaa ja edistää siten tasa-arvoisia liikkumismahdollisuuksia.

*”Edullista! Sosiaalista!
Niin vaivatonta Hesarissa!
Valinnan vapautta!
Stressitöntä!
Saat liikuntaa!
Omaa aikaa!
Ekologista!
Arjenläheistä!”*

Tietoa erilaisista liikennemuodoista ja tavoista liikkua saa sivuilta www.kulku.info sekä motivan sivuilta www.motiva.fi > kuluttajille > liikenne ja liikkuminen.

Liikkumisen ohjauksen (Mobility Management) keinoin edistetään kestäväen kehityksen mukaista liikkumista. Liikkumisen ohjaus tarkoittaa erilaisten kannustavien keinojen käyttöä, joilla lisätään kävelyä, pyöräilyä, joukkoliikennettä sekä ekotehokasta autonkäyttöä. Helsinki edistää liikkumisen ohjausta maankäytön ja liikenteen suunnittelussa ja sen toteutuksessa sekä omassa työmatka- ja asiakasliikenteessään. Tavoitteena on kevyen liikenteen ja joukkoliikenteen osuuden kasvattaminen sekä henkilö- ja tavaraliikenteen kasvun hillitseminen täsmällisesti kohdistetuilla käytännön toimenpiteillä.

Mistä aloittaa?

1. Mietin oman työpaikan väen liikkumistapoja
2. Mietin omia resursseni ja mitä voisin tehdä
3. Laadin tavoitteet:
 - Lyhyen aikavälin toimenpiteitä:
Työtilojen auditointi: Onko pyöräpaikkoja, suihkuja, pukuhuoneita?
Työsuhdematkalipun ja City Car Clubin mainostaminen
 - Pitemmän aikavälin toimenpiteitä:
Liikkumissuunnitelma
Viraston Intraan liikkumissivut

Liikkumissuunnitelma

Kaupungin virastoja ja laitoksia kannustetaan laatimaan liikkumissuunnitelmia oman työmatkaliikenteensä ja asiakasliikenteensä ohjaukseen. Liikkumissuunnitelma tarjoaa uuden työkalun käsitellä systemaattisesti liikkumiseen liittyvät osa-alueet. Aihepiirejä ovat esimerkiksi joukkoliikenteen käyttöön kannustaminen ja työsuhdelippu, pyöräilyyn ja kävelyyn kannustaminen, kimpakyytien edistäminen, yhteiskäyttöautot ja työpaikan autot, työnaikaiset ajot, pysäköinti, taloudellinen ajotapa, etätyö, hankinnat ja tavarakuljetukset sekä liikkumisen intrasivuston kokoaminen henkilöstölle. Ympäristökeskuksen sivuilla www.hel.fi/ymp/luovastitoin esitellään työmatkaliikenteen edistämisen vaihtoehtoja.

Työsuhdematkalipuilla tarkoitetaan joukkoliikenteen henkilökohtaisia matkalippuja, jotka hankitaan asunnon ja työpaikan välisiä matkoja varten ja joiden hinnasta työnantaja korvaa enintään 25 prosenttia. Lisätiedot työsuhdematkalipusta, ohjeista, edun suuruudesta, sen hakemisesta, yhteishenkilöistä sekä muut lisätiedot päivitetään Henkilöstöhallinnon käsikirjaan: Heli-intra > Henkilöstö > Henkilöstöhallinnon käsikirja > Henkilöstöetuudet > Työsuhdematkalippu. Kysy lisää virastosi tai laitoksesi työsuhdematkaosaston yhteishenkilöltä tai Talpan työsuhdematkaosaston palvelunumerosta (09) 3106 4676 klo 9-11 ja klo 13- 15.

Työsuhdematkalipusta on arvioitu laajasti toteutuessaan olevan merkittävä hyöty Helsingin joukkoliikenteen edistämiseksi. Mikäli työsuhdelippua aletaan käyttää laajalti, on sillä myös mahdollisuuksia vähentää yritysten tarvitsemia pysäköintipaikkoja.

”Autoilu kaupungissa ei kannata. Kymmenen kilometrin matka autolla tuottaa kahdeksan kertaa enemmän päästöjä kun vastaava matka metrolla.

Keinoja pyöräilyn ja kävelyn lisäämiseen

Riittävä ja turvallinen pyöräpysäköinti

- telineiden riittävyys ja käyttökelpoisuus, sateensuoja, turva varkailta

Sosiaalitulojen riittävyys

- suihkut miehille ja naisille, pukukaapit, varusteiden kuivausmahdollisuus

Työpaikan omat pyörät

- hankinta, huolto, tiedotus, motivointi

Kävely

- askelmittareiden hankinta, tiedotus ja motivointi
- kävelykokouskoulutus ja tekniikan soveltaminen

Tempaukset, kisat

- pyörien huollot yhdessä, hyötyliikuntakisa, porraskävelykampanja

Lisätietoja www.poljin.fi, www.kavely.fi

Joukkoliikennettä voi edistää

Joukkoliikennelipuilla ja matkakorteilla

- työnantajan subventoima joukkoliikennelippu
- matkakorttien lainausmahdollisuus

Tempauksilla ja kisoilla

- Liikkujan viikko ja autoton päivä www.autotonpaiva.fi, Energiansäästöviikko www.energiansaastoviikko.fi

Joukkoliikenteen käyttömahdollisuuksien huomioinnilla

- työaikajärjestelyt, kokousten, koulutusten ym. tilaisuuksien järjestelyt
- Reittiopas www.reittiopas.fi
- Matkalla Suomen kaupungeissa -peli www.ytv.fi > ilmanlaatu > julkaisut ja esitteet > Matkalla Suomen kaupungeissa -peli

Lisätietoja: www.kulku.info

Ekotehokasta auton käyttöä

- **Taloudellisen ajotavan** ohjeistus ja koulutuksen järjestäminen www.motiva.fi > kuluttajille > taloudellinen ajaminen
- **Polttoaineenkulutuksen seuranta**
- **Auton käytön** välttäminen lyhyillä matkoilla ja matkojen ketjutus
- **Taksin käyttö**
- **Auton säännöllinen huolto**
- **Vähäpäästöiset autot** www.ake.fi/ekoake
- **Työpaikan autojen yhteiskäyttöön** selkeä varausjärjestelmä
- **Kimppakyydit** työ-, työasia- ja kokousmatkoilla
- **Ajaminen ruuhka-aikojen ulkopuolella**
- **Liityntäpysäköinnin** hyödyntäminen
- **Tarveharkinta autopaikkojen jaossa** työtehtävien luonteen, elämäntilanteen, asuinpaikan ja liikenneyhteyksien mukaan
- Työpaikan autojen **lainausmahdollisuus** yksityisajoihin työajan ulkopuolella.
- Työpaikan jäsenyys **yhteiskäyttöautopalvelua** tarjoavassa yrityksessä. Helsinki on asiakkaana City Car Clubissa www.citycarclub.net

Hankinnat

Harkitse hankinnat huolella

Työpaikan ympäristökuormitusta alennettaessa hankinnat ovat avainasemassa. Tänä päivänä moni huolehtii erinomaisesti jätteiden lajittelusta ja kierrätyksestä. Sen sijaan melko harva kiinnittää esimerkiksi ostotilanteessa huomiota tuotteiden valmistuksessa syntyneisiin ympäristövaikutuksiin tai pakkausten määrään. Tavaroiden tuottaminen, käyttäminen sekä loppukäsittely kuluttavat luonnonvaroja ja energiaa sekä synnyttävät päästöjä ja jätteitä.

Hankinnoilla on suuri välillinen vaikutus ympäristöön. Hankintoja tehtäessä pitää muistaa, että jokainen hankittu tuote on valmistushetkellä kuluttanut raaka-aineita ja energiaa. Tavarantoimitus on mahdollisesti aiheuttanut päästöjä ilmaan ja vesistöihin ja sen tekemiseen on saatettu tarvita vettä ja kemikaaleja. Hankittu tuote on pakattu sitä varten jostain materiaalista tehtyyn pakkaukseen, jonka valmistamisella ja kuljettamisella on myös ympäristövaikutuksia. Lisäksi hankinnat muuttuvat elinkaarensa loppuvaiheessa jätteeksi.

Hankintoja suunniteltaessa on tärkeää toteuttaa kestävä kehitysperiaatetta eli harkita hankinnat huolellisesti ja suosia ekotehokkaita ja ympäristömerkittyjä tuotteita sekä luomutuotteita. Hankintojen ympäristöhaittoja voidaan vähentää tehokkaimmin vähentämällä hankintoja. Se tuo myös taloudellisia säästöjä. Hankitun tuotteen ympäristökuormitusta voidaan pienentää suosimalla tuotteiden uudelleenkäyttöä ja kierrätysmateriaalista valmistettuja tuotteita. Mitä lähempänä valmistettuja tuotteita ostetaan, sitä pienempiä ovat kuljetusten haitat. Ongelmajätteitä sisältävien tuotteiden hankkimista tulisi välttää.

Ekotehokkaaseen kuluttamiseen - vähemmästä enemmän

Ekotehokkuus merkitsee luonnonvarojen tuottavuuden lisäämistä. Vähemmistä raaka-aineista ja energiasta tuotetaan enemmän palveluita ja hyvinvointia. Ekotehokasta on tuotanto, jossa mahdollisimman vähistä luonnonvaroista saadaan mahdollisimman paljon tuotteita tai palveluita. Tuotteista pyritään tekemään kestäviä ja pitkäikäisiä. Samalla kehitetään huolto-, korjaus- ja päivityspalveluja. Luonnonvarojen käyttöä voidaan vähentää myös vuokraus- ja lainaustoimintaa kehittämällä.

Kuluta harkiten! Käytä uudelleen! Kierrätä! Ekotehokkuuden kolmen koon sääntö ohjaa kohti kestävämpää kuluttamista: hankitaan tuotteita vain todelliseen tarpeeseen, ja kun hankitaan, niin laadukasta, monikäyttöistä ja pitkäikäistä. Näin tuotteesta saatu hyöty on mahdollisimman suuri verrattuna sen aiheuttamaan ympäristökuormitukseen. Voimme valinnoilla vaikuttaa siihen, että ekotehokkuus lisääntyy ja ympäristöpäästöt pienevät. Ekotehokas kuluttaminen merkitsee, että hyödykkeitä käytetään mahdollisimman tehokkaasti.

Ekotehokkaan tuotannon ja ekotehokkaiden tuotteiden vaatimuksia:

- hyvä materiaalien käytön tehokkuus
- hyvä energiatehokkuus
- jätteillä ja päästöillä mahdollisimman pienet ympäristövaikutukset
- hyvä tuoteturvallisuus käytön aikana
- tuotteen pitkä elinkaari
- tuotteen uudelleenkäyttö mahdollista
- hyvä kierrätettävyyttä

Lisää tietoa ekotehokkuudesta www.jly.fi/ekoteho.

Miten julkiset hankinnat liittyvät ympäristöön?

Julkisten hankintojen merkitys kestävässä kehityksessä on ollut esillä jo pitkään, ja niiden merkitys ympäristöpoliittisissa ohjelmissa on kasvanut jatkuvasti niin kansainvälisesti kuin kansallisestikin. Julkisten hankintojen määrä on suuri, ja niiden arvo Suomessa on vuosittain noin 20 miljardia euroa. Helsingin kaupunki hankki vuonna 2004 aineita, tarvikkeita ja tavaroita 424 miljoonalla eurolla ja palveluita 1064 miljoonalla eurolla.

Perusteita ekohankintojen edistämiseksi ovat mm. suorien ympäristövaikutusten vähentäminen, taloudelliset hyödyt, vaikutus ympäristömyötäiseen tuotekehitykseen sekä julkisen sektorin hyvä esimerkki. Ekologisissa hankinnoissa on siis kyse myös esimerkkinä toimimisesta ja markkinoihin vaikuttamisesta. Panostamalla hankintojen ekologisuuteen julkiset organisaatiot voivat tarjota teollisuudelle todellisia kannustimia vähemmän ympäristöä kuormittavan teknologian kehittämiseen. Vaikutus voi olla hyvinkin merkittävä joillakin sellaisilla tavara-, urakka- ja palvelualoilla, joilla julkiset hankintayksiköt hallitsevat suurta osaa markkinoista.

Ekologisten julkisten hankintojen avulla voidaan samanaikaisesti säästää rahaa ja suojella ympäristöä, kun huomioidaan hankinnan elinkaarikustannukset. Tekemällä viisaita hankintoja voidaan säästää materiaalia ja energiaa, vähentää jätteitä ja saastumista sekä edistää kestäviä toimintamalleja.

Julkisia hankintoja koskeva säännöstö edellyttää, että tarjouskilpailun kohteena olevista tavaroista ja palveluista valitaan halvin tai kokonaistaloudellisesti edullisin. Kokonaistaloudellisen edullisuuden arviointi sallii vähemmän ympäristöä kuormittavien tuotteiden ja palvelujen suosimisen, vaikka ne eivät olisikaan tarjotuista vaihtoehdoista halvimpia. Ympäristövaatimukset tulee tällöin ilmoittaa tarjouspyynnöissä. Uusi laki julkisista hankinnoista tuli voimaan 1.6.2007, ja siinä ympäristöasioiden huomioiminen selkiytyy. Tarjouspyynnössä voi edellyttää esimerkiksi luomutuotteita.

Euroopan komission käsikirja ympäristönäkökohtien huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/buying_green_handbook_fi.pdf.

Lisätietoja julkisista hankinnoista ympäristöministeriön sivuilla www.ymparisto.fi > Yritykset ja yhteisöt > Tuotteet ja hankinnat > Julkiset hankinnat. Sivuilta voi myös ladata Julkisten hankintojen ympäristöoppaan.

Ympäristöä säästävillä julkisilla hankinnoilla tarkoitetaan esimerkiksi:

- energiatehokkaiden tietokoneiden ja rakennusten sekä ympäristön kannalta kestävästä puutavarasta valmistettujen toimistokalusteiden hankkimista,
- kierrätyspaperin, sähköautojen ja ympäristöystävällisen julkisen liikenteen käyttöä,
- luomuruoan ja uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön hankkimista tai
- uusimpien ekologisten ratkaisujen mukaisten ilmastointijärjestelmien valitsemista.

*”Aina ei tarvitse ostaa
eikä varsinkaan uutta.*

Ympäristöasiat Helsingin kaupungin hankinnoissa

Helsingin kaupungin hankinnoissa on otettu ympäristöasioita huomioon jo vuosien ajan. Vuoden 2003 alusta voimaan tullessa hankintasäännössä todetaan: ”Hankintoja suunniteltaessa on pyrittävä ottamaan huomioon kestävän kehityksen periaatteen toteutuminen eli suositaan tuotteita, joiden koko elinkaaren aikaiset haitalliset ympäristövaikutukset ovat vähäisimmät. Tarjouksia käsiteltäessä on pyrittävä valitsemaan ympäristöystävällisiä tuotteita, jotka voivat olla ympäristösertifioituja.”

Keskeisiä kaikkien hallintokuntien käytettävissä olevia keinoja ovat

- hankintojen tarpeellisuuden arviointi,
- pitkäikäisten, korjattavien, uudelleen käytettävien ja vähän pakattujen tuotteiden suosiminen sekä
- kertakäyttötuotteiden korvaaminen kestäväillä.

Kaupunginhallitus on määritellyt ns. yhteishankintayksiköiksi hankintakeskuksen, HKR-Tekniikan, HKL:n, Helsingin Energian ja terveystakeskuksen. Lisäksi kaikki hallintokunnat kilpailuttavat niitä hankintoja, jotka eivät kuulu yhteishankintojen piiriin. Vuonna 2006 hankintakeskuksen kilpailuttamispalveluiden piiriin kuuluvissa hankinnoissa ympäristökriteereitä asetettiin pesu- ja puhdistusaineille, siivousvälineille sekä kodinkoneille.

Pesu- ja puhdistusaineissa ympäristömerkityt tuotteet eivät keskimäärin ole kalliimpia kuin ei-merkityt tuotteet. Lisäksi tässä tuoteryhmässä on useissa alaryhmissä olemassa ympäristömerkittyjä vaihtoehtoja. Helsingin kaupunki käytti pesu- ja puhdistusaineiden hankintoihin 950 000 euroa vuonna 2002. Vuonna 2003 ympäristömerkittyjen yleispuhdistus- ja lattiahoitoaineiden osuus oli 35 prosenttia. Tavoitteena on lisätä ympäristömerkittyjen (tai vastaavat kriteerit täyttävien) pesu- ja puhdistusaineiden kulutuksen osuutta tuoteryhmän hankinnoista vielä kymmenen prosenttia vuoden 2003 tasosta vuoteen 2008 mennessä.

Seuraa kaupungin hankintaohjeistoja: HELI-intra > hankinnat > hankintatiedotteet

Kaupungin **Ekohankintaoppaassa** kerrotaan, missä tuoteryhmissä on ekotuotteita. Opas sisältää linkit hankintatiedotteisiin. Oppaassa on tietoa myös tuotteiden käyttöön liittyvistä ympäristöasioista sekä linkkejä lisätietolähteisiin.

HELI-intra > toiminta > ekotukitoiminta > hankinnat > ekohankintaopas

Erittäin hyvä tietolähde on **Eko-ostajan opas**, joka on ympäristöstä välittävän kuluttajan nettikäsikirja ja portaali osoitteessa www.kuluttajavirasto.fi > Eko-ostajan opas.

Ne parhaat neuvot

1. Hanki vain se, mitä tarvitset.
2. Hanki ympäristömerkittyjä tuotteita ja luomutuotteita.
3. Selvitä yhteiskäytön / vuokrauksen / korjauksen mahdollisuus (esim. laitteet, kalusteet).
4. Suosi pitkäikäisiä, kestäviä tuotetta ja uusiomateriaaleja, vältä kertakäyttöistä.
5. Suosi energiatehokkaita laitteita.
6. Suosi uudelleen käytettäviä ja täytettäviä, kuten pulloja.
7. Muista Pakilan työkeskus (kalusteet), HKR-Tekniikan kierrätyskeskus ja Uusix-verstaat.

Ja yksittäisestä tuotteesta, pohdi vielä

- Tuleeko tavara tarpeeseen?
- Onko tavara kestävä ja pitkäikäinen?
- Kelpaako tavara käytöstä poistamisen jälkeen hyötykäyttöön vai päätyykö se kaatopaikalle?
- Onko tuotteella ympäristömerkki?
- Onko pakkaus valmistettu ympäristöä säästävästä materiaalista?
- Voiko tuotteen korjata?
- Voiko tavaran sijasta ostaa palvelun?
- Voiko tavaran hankkia yhteiskäyttöön?
- Onko lainaaminen tai vuokraaminen järkevämpää kuin ostaminen?

Hanki ympäristömerkittyjä tuotteita

Ympäristömerkit kertovat, että tuotteiden haitalliset ympäristövaikutukset ovat pienempiä kuin muilla vastaavilla tuotteilla.

EU:n ympäristömerkintäjärjestelmä, EU-kukka. Järjestelmän perusteet hyväksytään EU:n ympäristömerkintäkomiteassa ja vahvistetaan Euroopan komissiossa. Suomessa merkkiä hoitaa SFS-Ympäristömerkintä. Merkin tavoitteena on edistää vähemmän ympäristöä kuluttavien tuotteiden kehittämistä, valmistusta, markkinointia ja käyttöä. www.eco-label.com.



Pohjoismainen ympäristömerkki, joutsenmerkki. Vapaaehtoisen ja puolueettoman pohjoismaisen ympäristömerkintäjärjestelmän tavoitteena on lisätä kuluttajien tietoa tuotteiden ympäristövaikutuksista ja opastaa valitsemaan markkinoilla olevista tuotteista vähemmän ympäristöä kuormittavat vaihtoehdot. Määräajoin vahvistettavat myöntämiskriteerit on annettu yli 50 tuoteryhmälle. Suomessa myöntämisperusteista päättää Suomen ympäristömerkintälautakunta www.ymparistomerkki.fi.



Bra miljöval on Ruotsin luonnonsuojelujärjestön myöntämä ekomerkki, joka osoittaa tuotteen ympäristöystävällisyyden muihin vastaaviin tuotteisiin verrattuna. www.snf.se/bmv/



Bra Miljöval

Reilun kaupan merkki takaa, että viljelijä on saanut tuotteestaan vähintään kansainvälisesti sovitun takuuhinnan. Reilun kaupan järjestelmä edellyttää viljelijöiltä myös ympäristönsuojelua. www.reilukauppa.fi



Luomumerkit

Luomutuotanto on elintarviketuotantoa, jossa tuotteen kaikissa vaiheissa käytetään ympäristöä vähiten kuormittavaa ja rasittavaa vaihtoehtoa. Luomukotieläinten hoidossa otetaan huomioon eläinten luonnollinen käyttäytyminen, ravinto ja lisääntyminen.

Aurinkomerkki on luomutuotteen valvontamerkki, joka kertoo, että tuotetta valvoo suomalainen viranomaisen noudattaen EU:n luomusasetusta. Aurinkomerkki takaa, että merkityn elintarvikkeen maatalousperäisistä raaka-aineista vähintään 95 % on tuotettu luonnonmukaisesti. Tuotteessa käytetyt maku- ja väriaineet ovat luonnonmukaisia. Tämän lisäksi sallittujen lisäaineiden käyttö on hyvin rajoitettua. Merkin käyttöoikeutta anotaan Elintarviketurvallisuusvirastolta (Evira), joka myös valvoo luomuelintarvikkeiden jalostusta sekä luomutuotteiden markkinointia. www.finfood.fi



Leppäkerttu-merkki on Luomuliiton myöntämä luomulaatumerkki, jonka käyttöoikeus perustuu yrityskohtaiseen sertifiointikelpoiseen laatu-järjestelmään (ISO 9001 tai vastaava). Vähimmäisvaatimuksia Leppäkerttu-merkin käyttöoikeudelle ovat mm. tuotannon kuuluminen EU:n luomusasetuksen 2092/91 mukaiseen valvontaan, tuotteen kotimaisuus ja Luomuliiton jäsenyys. www.luomuliitto.fi



EU:n luomumerkki eli tähkämerkki myönnetään EU-maista peräisin oleville luomuelintarvikkeille. Tuote on valmistettu, jalostettu tai pakattu jonkin EU-maan luomuvälvönnön alaisena, noudattaen EU:n luomusasetusta.



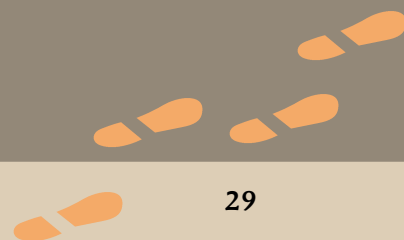
KRAV -merkki on ruotsalaisten viljelijöiden hallitsema luomumerkki. Merkki on kansainvälisesti hyväksytty.



3

JALANJÄLKEÄ PIENENTÄMÄÄN

*”Jokaisella
valinnalla ja
teolla on
merkitystä.*



Kaupungin vaikutukset

Helsingin kaupungin toiminnot ja ympäristövaikutukset ovat hyvin monimuotoisia. Helsinki on Suomen suurimpia toimijoita monilla toimialoilla. Toiminnanharjoittajana kaupunki on luonnonvarojen käyttäjä ja ympäristöhaittojen aiheuttaja. Kaupungin suurten liikelaitosten toimintaan liittyy huomattavia välittömiä ympäristövaikutuksia kuten päästöjä tai luonnonvarojen kulutusta. Lisäksi suurten virastojen, kuten rakennus-, terveys-, sosiaali- ja opetusviraston, toiminta kuluttaa paljon luonnonvaroja.

Helsingin kaupungin palveluksessa työkentelee lähes 40 000 ihmistä – tällaisen joukon teot ja tekemättä jättämiset näkyvät ympäristössä. Työntekijät käyttävät toimistopaperia, ostavat tavaraa ja palveluita, ajavat työajaja autoilla, kuluttavat vettä, lämpöä ja energiaa sekä tuottavat jätettä. Kertautuessaan koko kaupungin työntekijämäärällä näiden ympäristönäkökohtien ympäristövaikutukset ovat merkittäviä. Helsingin merkitys ympäristöasioissa on suuri.

Helsingiläisen ekologinen jalanjälki

Kaikki käyttämämme elintarvikkeet ja kulutushyödykkeet ovat peräisin maapallon luonnonvaroista. Luonnonvarojen kulutus on nykyisin kuitenkin niin suurta, että kulutustasomme on vaarantanut maapallon ekosysteemien kyvyn tuottaa ravintoa, puhdasta vettä ja happea, suodattaa epäpuhtauksia ja ylläpitää ilmaston tasapainoa.

Ekologinen jalanjälki on hyvä tapa mitata ihmisten luonnonvarojen kulutusta. Yksilön aiheuttama jalanjälki lasketaan sen mukaan, miten paljon hänen kulutustaan ja jätteitään varten tarvitaan viljelys- ja laidunmaata, metsää, rakennettua maata, merta sekä fossiilisen energian tuottamiseen varattua maata. Laskutoimitusta varten arvioidaan myös ihmisten ruokattumuksia, liikennevälineiden käyttöä ja asumista. Ekologinen jalanjälki ilmaistaan hehtaareina henkeä kohti.

Ekologinen jalanjälki lasketaan henkeä kohti vuodessa eli se kertoo kuinka paljon ekologisesti tuottavaa maata tarvitaan ylläpitämään esimerkiksi "suomalainen" tai "helsingiläinen". Suomalaisten ekologinen jalanjälki on maailman suurimpia. Vuonna 2006 julkaistussa WWF:n Living Planet -raportissa se oli kolmanneksi suurin heti Yhdistyneiden Arabiemiirikuntien ja Yhdysvaltojen jälkeen. Vuonna 2003 maailman ekologinen jalanjälki oli 2,2 hehtaaria henkeä kohti, kun maapallon biokapasiteetti eli tuottava maa-ala oli 1,8 hehtaaria henkeä kohti. Yhden suomalaisen ekologinen jalanjälki oli tällä laskentatavalla 7,6 hehtaaria. Suomalaisilla on edessään valtava haaste oman luonnonvarojen kulutuksensa sopeuttamiseksi globaalisen kestävyden reunaehtoihin.

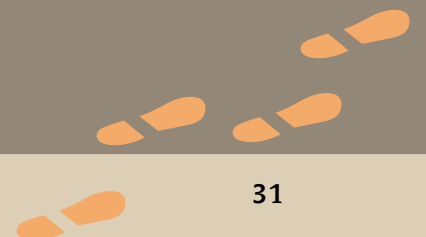
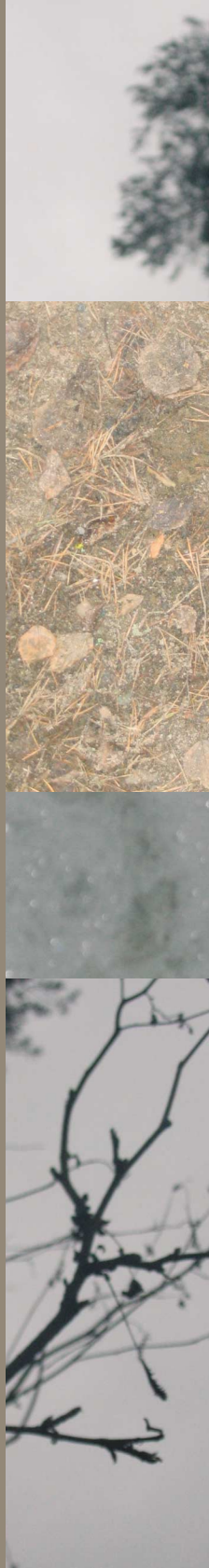
Kunnan ekologinen jalanjälki saadaan laskemalla kunnan asukkaiden ekologiset jalanjäljet yhteen. Helsingiläisen jalanjälki on laskettu vuonna 2001, jolloin se oli 5,8 hehtaaria. Se vastaa laajuudeltaan kymmentä jalkapallokenttää. Vuonna 2001 oli suomalaisen jalanjälki 5,9 hehtaaria. Suomessa biologisesti tuottavaa maata ja vettä oli peräti 12,4 hehtaaria asukasta kohti. Koko maapalloa ajatellen kulutamme kuitenkin yli kolme kertaa enemmän kuin oman osuutemme.

Askel kerrallaan

Ekologista jalanjälkeä voi pienentää vähentämällä tarpeetonta kulutusta, kuten turhaa ostamista, lämmittämistä ja autoilua. Energiantuotannon polttoainevalinnat vaikuttavat ekologiseen jalanjälkeen merkittävästi, joten on syytä suosia uusiutuvia energianlähteitä. Energiaa kannattaa myös säästää. Lähi- ja luomuruuan suosiminen sekä henkilöautoilun vähentäminen ja vaihto joukkoliikenteeseen, pyöräilyyn tai kävelyyn pienentää ekologista jalanjälkeä.

4

ILMASTONMUUTOSTA HILLITSEMÄÄN



Ilmastonmuutoksen avainkäsitteitä

Ilmastonmuutos on luultavasti suurin ympäristöllinen uhka, minkä ihmiskunta on koskaan joutunut kokemaan. Ilmastonmuutoksen hidastaminen kasvihuonekaasupäästöjä vähentämällä sekä ilmastomuutokseen sopeutuminen ovat myös Helsingin kaupungin merkittävien tulevaisuuden ympäristöhaaste.

Ilmastonmuutoksella tarkoitetaan käynnissä olevaa maapallon lämpö-, kosteus- ja tuulioloissa sekä muissa ilmasto-oloissa tapahtuvaa pitkän aikavälin muutosta. Ilmastonmuutokseen vaikuttavat sekä ihmistoiminta että ihmisestä riippumattomat seikat, kuten auringon säteily määrän vaihtelut ja tulivuorenpurkaukset. Ilmastonmuutos aiheutuu pääosin kasvihuonekaasujen aiheuttamasta kasvihuoneilmaston voimistumisesta.

Kasvihuoneilmiollä tarkoitetaan vesihöyryn, hiilidioksidin ja muiden ns. kasvihuonekaasujen aiheuttamaa ilmiötä, joka lämmittää maapallon pintaa. Kaasut toimivat samaan tapaan kuin kasvihuoneen lasi: kaasut päästävät lyhytaaltoisen auringonvalon maan pinnalle, mutta estävät lämmöksi muuttunutta pitkäaaltoista lämpösäteilyä karkaamasta takaisin avaruuteen. Ilman tällaista ilmiötä keskilämpötila maapallolla olisi 18 astetta pakkasen puolella. Kasvihuonekaasujen päästöt voimistavat kasvihuoneilmiötä.

Kasvihuonekaasuja ovat kaikki kaasumaiset yhdisteet, jotka vaikuttavat maapallon kasvihuoneilmioon. Tärkein kasvihuonekaasu on vesihöyry. Muita kasvihuonekaasuja ovat muun muassa hiilidioksidi, metaani, dityppioksidi ja alailmakehän otsoni. Ilmaston lämpenemisen kannalta merkittävin kasvihuonekaasu on hiilidioksidi, joka aiheuttaa ilmaston lämpenemisestä arviolta puolet. Hiilidioksidin päästöjä syntyy erityisesti käytettäessä fossiilisia polttoaineita – hiiltä, öljyä ja maakaasua – energiantuotannossa ja liikenteessä. Kasvihuonekaasuja syntyy myös teollisuuden prosesseissa ja maataloudessa sekä kaatopaikoille viedyn eloperäisen jätteen mädäntyessä.

Ilmastonmuutoksen vaikutuksia. Vaikka kasvihuoneilmaston voimistuminen on tosiasia, ei vielä tiedetä, miten paljon se lopulta vaikuttaa ilmastoon eri puolilla maapalloa. Maapallon keskilämpötilan arvioidaan nousevan vuoteen 2100 mennessä 1,1–6,4 astetta. Nyt ilmasto on muuttumassa nopeammin kuin kertaakaan yli 10000 vuoteen. Maapallon ekosysteemit eivät ehdi sopeutua näin nopeaan muutokseen. Lämpenemisen myötä ilmakehän ja valtamerien virtaukset todennäköisesti muuttuvat sekä napa- ja vuoristojäätiköt sulavat. Myös merenpinta nousee ja tulvat sekä kuivuus ja myrskyt lisääntyvät.

Ilmastonmuutosta voidaan hidastaa

Ilmastonmuutoksen vakavuus puhuttelee tällä hetkellä ihmisiä aivan eri tasolla kuin aikaisemmin. Ilmastonmuutoksen pysäyttäminen on jo myöhäistä. Monet ihmisen toiminnasta syntyvät kasvihuonekaasut säilyvät ilmakehässä satoja vuosia, joten ne lämmittävät ilmastoa, vaikka uusien päästöjen tuottaminen lopetettaisiin.

Ilmastonmuutosta voidaan kuitenkin hidastaa ja sen tuomiin muutoksiin voidaan myös yrittää sopeutua eri tavoin.

Lämpenemistä voidaan hillitä rajoittamalla kasvihuonekaasujen päästöjä. Päästöjen vakaantumiseen tähtäävä Kioton pöytäkirja velvoittaa teollisuusmaat vähentämään kasvihuonekaasujen päästöjä ainakin viisi prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2012 mennessä. Päästökemityksen kannalta oleellisia ovat energiantuotannon polttoainevalinnat, liikenteen kasvun taittaminen ja energiatehokkuuden parantaminen. Kuluttajien valinnat vaikuttavat suoraan päästöihin sekä ohjaavat kysynnän kautta tuotantoa ja palvelujen tarjontaa.

Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen haasteena Helsingissä

Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen on Helsingin merkittävin globaalitason kestävyystavoite ja haaste. Merkittävimmät kasvihuonekaasupäästöjen aiheuttajat ovat energiantuotanto ja liikenne, jotka käyttävät pääosin fossiilisia polttoaineita.

Pääkaupunkiseudun kasvihuonekaasupäästöt ovat kasvussa. Vuodesta 2000 vuoteen 2004 päästöt asukasta kohti laskettuna kasvoivat kymmenen prosenttia. Sähkönkulutuksen ja liikenteen jatkuva kasvu lisäävät kasvihuonekaasupäästöjä eniten. Kasvihuonekaasupäästöt ja energiakulutus kasvavat tällä hetkellä nopeammin kuin alueen asukasluku. Tällainen kehitys ei ole ekologisesti kestävällä pohjalla, vaan ilmastonmuutokseen liittyvät uhat kasvavat.

Pääkaupunkiseutu aiheuttaa kymmenen prosenttia ja Helsinki kuusi prosenttia Suomen kasvihuonekaasupäästöistä. Muihin pohjoismaisiin metropolialueisiin verrattuna pääkaupunkiseudun kasvihuonekaasupäästöt ovat huomattavasti korkeammat. Tukholmassa päästöt ovat alle puolet ja Osllossa kolmannes pääkaupunkiseudun päästöistä asukasta kohti laskettuna. Helsingin kulutusperäistä kasvihuonekaasupäästöistä 44 prosenttia on peräisin lämmityksestä, 30 prosenttia sähkön käytöstä, 20 prosenttia liikenteestä ja kolme prosenttia jätehuollosta.

Helsingissä ilmastonmuutoksen torjunnassa tärkeimpiä keinoja ovat YTV:n strategiatyö sekä vuonna 2003 solmitun Helsingin kaupungin ja kauppa- ja teollisuusministeriön välisen energiansäästösopimuksen veloitteiden täyttäminen. Pääkaupunkiseudun ilmastostrategia 2030:n tavoitteena on vähentää YTV-kaupunkien kasvihuonekaasupäästöt yli kolmanneksella nykyisestä vuoteen 2030 mennessä.

Kaupunki voi vaikuttaa oman alueensa kasvihuonekaasupäästöihin parhaiten liikennejärjestelmiin, maankäyttöön, omaan energiankulutukseensa, hankintamenettelyihin, rakentamiseen ja koulutukseen liittyvillä toimenpiteillä, joilla vähennetään energiankulutusta. Ilmastonmuutoksen torjunta on nähtävä keskeisenä osana kaupunkien suunnittelua ja päätöksentekoa.

Kasvihuonekaasujen vähentämiskeinoja

Energiantuotannon päästöjä voidaan vähentää

- vähentämällä energiankulutusta,
- vähentämällä energiaa runsaasti vievien tuotteiden kulutusta,
- hankkimalla energiatehokkaita laitteita sekä
- suosimalla uusiutuvaa energiaa.

Liikenteen päästöjä voidaan vähentää

- lisäämällä kevyttä liikennettä ja joukkoliikennettä,
- vähentämällä lento- ja autoliikennettä,
- suosimalla raideliikennettä sekä
- hankkimalla vähäpäästöisiä ja päästöttömiä kulkuvälineitä.

Jätehuollossa päästöjä voidaan vähentää

- ehkäisemällä jätteiden syntyä,
- kierrättämällä jätteet sekä
- kompostoimalla biojätteet.

Kymmenen keinoa ilmastonmuutoksen hillitsemiseen

- 1. Älä lämmitä turhaan – lämmitä uusiutuvala energialla.** Huoneiston lämpötilan laskeminen yhdellä asteella vähentää lämmitykseen kuluvaan energiamäärää viidellä prosentilla. Sopiva huonelämpötila on 20–22 astetta. Ilmastoystävällisintä on käyttää lämmitykseen muuta kuin fossiilisilla polttoaineilla tuotettua energiaa, kuten uusiutuville energialähteillä tuotettua ekosähköä, puuta, pellettiä tai maalämpöä.
- 2. Säästä sähköä.** Älä pidä lamppuja ja sähkölaitteita turhaan päällä. Hanki energiansäästölamppuja. Suosi uusia laitteita ja kodinkoneita hankittaessa energiaa säästäviä malleja.
- 3. Hanki eko- tai norppasähköä.** Ilmaston kannalta on suositeltavaa hankkia eko- tai norppasähköä, joka on tuotettu uusiutuville energialähteillä: bioenergialla, tuulella tai vesivoimalla.
- 4. Mieti, miten liikut.** Jätä auto kotiin, jos töihin pääsee julkisilla kulkuneuvoilla, pyörällä tai kävellen. Vältä lentämistä.
- 5. Vältä jätettä ja lajittele.** Jätteen synnyn ehkäisy – esimerkiksi ostamalla harkiten ja valitsemalla järkevästi pakattuja ja uusioraaka-aineesta valmistettuja tuotteita – on tehokkainta ilmastonmuutoksen hillintää. Lajittele syntyvät jätteet.
- 6. Laita biojäte kompostiin.** Eloperäisen jätteen (biojätteen) mädäntyessä kaatopaikoilla syntyy metaania. Eloperäinen jäte ei kuulu sekajätteen joukkoon, vaan kompostiin tai biojätteen keräykseen.
- 7. Suosi suomalaista ruokaa.** Ruoan kuljettamiseen kuluu paljon energiaa. Esimerkiksi vihannesten tuominen lentorahtina ulkomailta vaatii noin kolminkertaisen energiamäärän verrattuna vihannesten kasvattamiseen kotimaassa avomaalla. (Kotimaiset kasvihuoneessa tuotetut vihannokset kuluttavat kuitenkin keskimäärin enemmän energiaa kuin Etelä-Euroopassa avomaalla tuotetut). Lihan tuottaminen kuluttaa enemmän energiaa kuin kasvien.
- 8. Käytä pitkään.** Vaikka hankitun tuotteen käyttö ei sinällään aiheuttaisi päästöjä, sen valmistamiseen on saattanut kulua paljon raaka-aineita ja energiaa. Jo tavaraa hankittaessa kannattaa selvittää sen huoltamis- ja korjaamismahdollisuudet.
- 9. Pidä huolta metsistä.** Kasvat metsät hillitsevät ilmastonmuutosta. Pohjoiset havu- ja lehtimetsät sitovat itseensä niin paljon hiilidioksidia, että ilman tätä hiilinielua ilmahan hiilidioksidimäärä kasvaisi neljänneksen nykyistä nopeammin.
- 10. Ole aktiivinen.** Ilmastonmuutos on vakavin ihmiskunnan koskaan kohtaama ympäristöongelma. Sen hillinnässä tarvitaan meitä kaikkia.

Lähde: www.ilmastonmuutos.info

Miten voin ehkäistä ilmastonmuutosta?

Pääkaupunkiseudulla kotitalouksien osuus kasvihuonekaasujen päästöistä on 48 prosenttia. Lämmityksen osuus tästä on noin puolet, liikkumisen kolmannes ja sähkönkulutuksen viidennes. Säästämällä lämmityksessä ja sähkönkulutuksessa sekä muuttamalla liikkumistottumuksia voi jokainen kaupunkilainen vähentää päästöjään.

Pääkaupunkiseudun kasvihuonekaasupäästöt pienenevät heti kymmenen prosenttia, jos jokainen kaupunkilainen

- Pitää huonelämpötilan lämmityskaudella korkeintaan 21 asteessa, erityisesti kylmimpinä päivinä. - 3 %
 - Vähentää autolla ajettuja kilometrejä 20 % tekemällä matkat kävellen, pyöräillen tai joukkoliikenteellä. - 2 %
 - Vaihtaa kotona hehkulamput energiansäästölamppuiksi. - 1,5 %
 - Ottaa tietokoneen virransäästöominaisuudet käyttöön sekä kotona että työpaikalla. - 1,5 %
 - Sammuttaa laitteet ja valmiustilat, kun niitä ei tarvita ja sammuttaa valot tiloista, joissa ei oleskella. - 1 %
 - Opettelee taloudellisen ajotavan. - 1 %
- Vaikutus päästöihin yhteensä: -10 %**

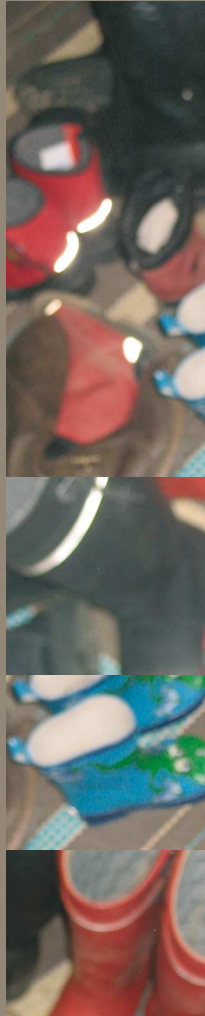
Lähde: YTV

Hyviä ilmastolinkkejä:

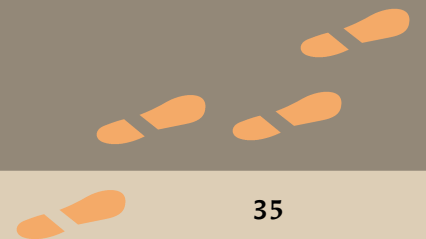
- Ilmastonmuutoksen viestintäohjelma www.ilmastonmuutos.info
- Kansalaisjärjestöjen tietopaketti ilmastonmuutoksesta www.ilmasto.org
- Ilmastolaskuri (TKK Dipolin, WWF:n ja Motiva Oy:n yhteistyössä toteuttama internet-työkalu, jonka avulla toimistot ja tapahtumat voivat arvioida hiilidioksidipäästöjään) www.ilmastolaskuri.fi
- Taloudellisen tiedostustoimiston Ilman muutosta -verkkokoulu www.tat.fi/ilmannmuutosta
- Marttojen Ilmasta iloa -tiedotuskampanja www.martat.fi > neuvonta > ympäristö > ilmasta iloa
- Pääkaupunkiseudun ilmastostrategia www.ytv.fi > seutu tulevaisuudessa > ilmastonmuutos
- Euroopan komission ilmastonmuutoskampanja <http://ec.europa.eu/environment> > ympäristö > Tee muutos

5

SAMOISSA SAAPPAISSA



Kuntalain mukaan kunnan tulee pyrkiä edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja kestäväää kehitystä alueellaan. Ekologisuus on yksi Helsingin kaupungin arvoista. Helsingin kaupunki on sitoutunut kestävän kehityksen toimintatapaan, jonka tavoitteena on ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävämpi tulevaisuus sekä ihmisen ja luonnon sopusointu. Tämä edellyttää ympäristöasioiden tarkkaa seuranta kaupunkin toiminnoissa.



Kestävä kehitys kaupungin ohjelmissa

Helsingin kaupunki sitoutui kestävän kehityksen tavoitteisiin vuonna 1995 allekirjoittamalla Aalborgin asiakirjan ja sitoutumalla laatimaan paikallisen toimintaohjelman kestävän kehityksen edistämiseksi. Kaupungin merkittävin kestävän kehityksen strateginen linjaus on kaupunginvaltuuston vuonna 2002 hyväksymä Helsingin **kestävän kehityksen toimintaohjelma** (keke-ohjelma). Helsinki oli tuolloin ensimmäinen eurooppalainen pääkaupunki, jolla oli valtuuston hyväksymä kokonaisvaltainen kestävän kehityksen strategia ja toimintaohjelma.

Ohjelman toteuttaminen jatkuu vuoteen 2010. Ohjelmassa on asetettu kaupungin ympäristöä koskevat pidemmän aikavälin tavoitteet. Ohjelmassa esitetään kestävän kehityksen tavoitteet ja toimenpiteet keskeisillä toiminta-alueilla sekä tavoitteiden toteutumisen seuranta-tapa. Kaupunki seuraa kestävän kehityksen toimintaohjelman toteutusta kestävän kehityksen yleisindikaattorien eli A-indikaattorien ja ympäristöraportoinnin avulla. Kaupunginvaltuustolle laaditaan valtuustokausittain seurantaraportti.

Yleisemmät päämäärät ja tavoitteet konkretisoituvat valtuustokausittain tehtävässä kaupungin yhteisessä ympäristöohjelmassa, hallintokuntien omissa ympäristöohjelmissa sekä vuosittaisessa talous- ja toimintasuunnittelussa. Ne ovat Helsingin ympäristöjohtamisen keskeisimpiä välineitä, jotka konkretisoivat koko kaupungin toimintaperiaatteet käytännöiksi.

Helsingin kestävän kehityksen seuranta toteutetaan myös **ympäristöraportoinnilla**, joka on osa kaupungin toiminnan vuosittaista raportointia. Kaupunginvaltuustolle esiteltävä ympäristöraportti on laadittu vuodesta 2000 lähtien. Raportointi sisältää koko kaupungin ympäristöraportin sekä hallintokuntien ja liikelaitosten omat ympäristöraportit ja toimintakertomusten ympäristöosat. Raportoinnin tavoite on, että ympäristöasioiden hallinta on osa koko kaupunginhallinnon johtamista ja että tiedonsaanti ympäristöongelmista ja -tavoitteista tehostuu.

Valtuustokausittain laadittava **kestävän kehityksen yleisindikaattoriraportti** tarkastelee laajemmin koko kaupunkiyhdyskunnan kehitysuuntia kestävyden näkökulmasta. Indikaattorien kehitys 1990-luvun alusta vuoteen 2006 kertoo kestävän kehityksen yleisesti hieman vahvistuneen. Elinympäristön tilaa ja ympäristökuormitusta, vedenkulutusta ja jätteen hyötykäyttöä sekä asukkaiden ympäristöasenteita mittaavat indikaattorit osoittavat muutoksen kulkevan kestävän kehityksen suuntaan. Asukaskohtaista energiankulutusta ja jätemäärää sekä maankäytön jakaumaa, asumisololoja ja väestön terveydentilaa mittaavat indikaattorit osoittavat melko muuttumatonta tilannetta. Liikennettä, luonnon monimuotoisuutta, lähiympäristön viihtyisyyttä ja asukkaiden osallistumista mittaavat indikaattorit osoittavat lievää kestävyden heikentymistä 2000-luvun alkuvuosina.

”Isoissa saappaissa!”



*”Kannattaa keskustella.
Meille se on yhteinen asia.*

Merkittävin tämän hetken kestävyysongelma Helsingillä on kasvihuonekaasupäästöjen korkea taso, jonka pääasiallisena syynä on fossiilisten polttoaineiden (maakaasu ja kivihiili) suuri osuus kaupungin energiantuotannossa. Tärkein keino päästötason alentamiseen on uusiutuvien energialähteiden osuuden lisääminen. Myös energiansäästö sekä moottoriajoneuvoliikenteen määrän vähentäminen ovat tehokkaita keinoja päästötason alentamiseen.

Helsingin ekologisen kestävyden ohjelma (HEKO) konkretisoi kaupungin kestävä kehityksen ohjelman ekologista ulottuvuutta, ja se oli samalla kaupungin neljäs ympäristöohjelma. Ohjelmassa esitettiin kaupungin ympäristönsuojelun painopisteet vuosille 2005–2008. Ohjelmaan oli kestävä kehityksen toimintaohjelmasta valittu kiireellisiä, kaupungin toimivallassa olevia sekä ympäristövaikutuksiltaan merkittäviä ekologisen kestävyden aihealueita.

Kaupungin neljännen ympäristöohjelman näkökulma oli erityisesti ekotehokkuuden parantamisessa ja elinkaariajattelussa. Hekossa esitettiin myös kaupunginvaltuuston vuonna 2005 hyväksymä Helsingin kaupungin ympäristöpolitiikka, jossa korostetaan ympäristöjohtamisen tehostamista hallintokunnissa.

Helsingin ekologisen kestävyden ohjelma oli jaettu kuuteen teemakokonaisuuteen, joiden aiheet oli muokattu Helsingin kestävä kehityksen toimintaohjelman päätavoitteista. Teemakokonaisuudet liittyivät kasvihuonekaasujen vähentämiseen, luonnon monimuotoisuuteen, kaupunkirakenteeseen ja liikenteeseen, rakennustoimintaan, kaupungin hankintoihin sekä ympäristöjohtamiseen ja ympäristökasvatukseen. Ohjelmassa painottui ekologinen kestävyys. Ekotukitoiminnan käynnistäminen oli yksi onnistuneimmista toimenpiteistä.

HEKO-ohjelman jälkeen virastojen ympäristötyö painottuu ympäristöjohtamisen ja ekotukitoiminnan kehittämiseen.

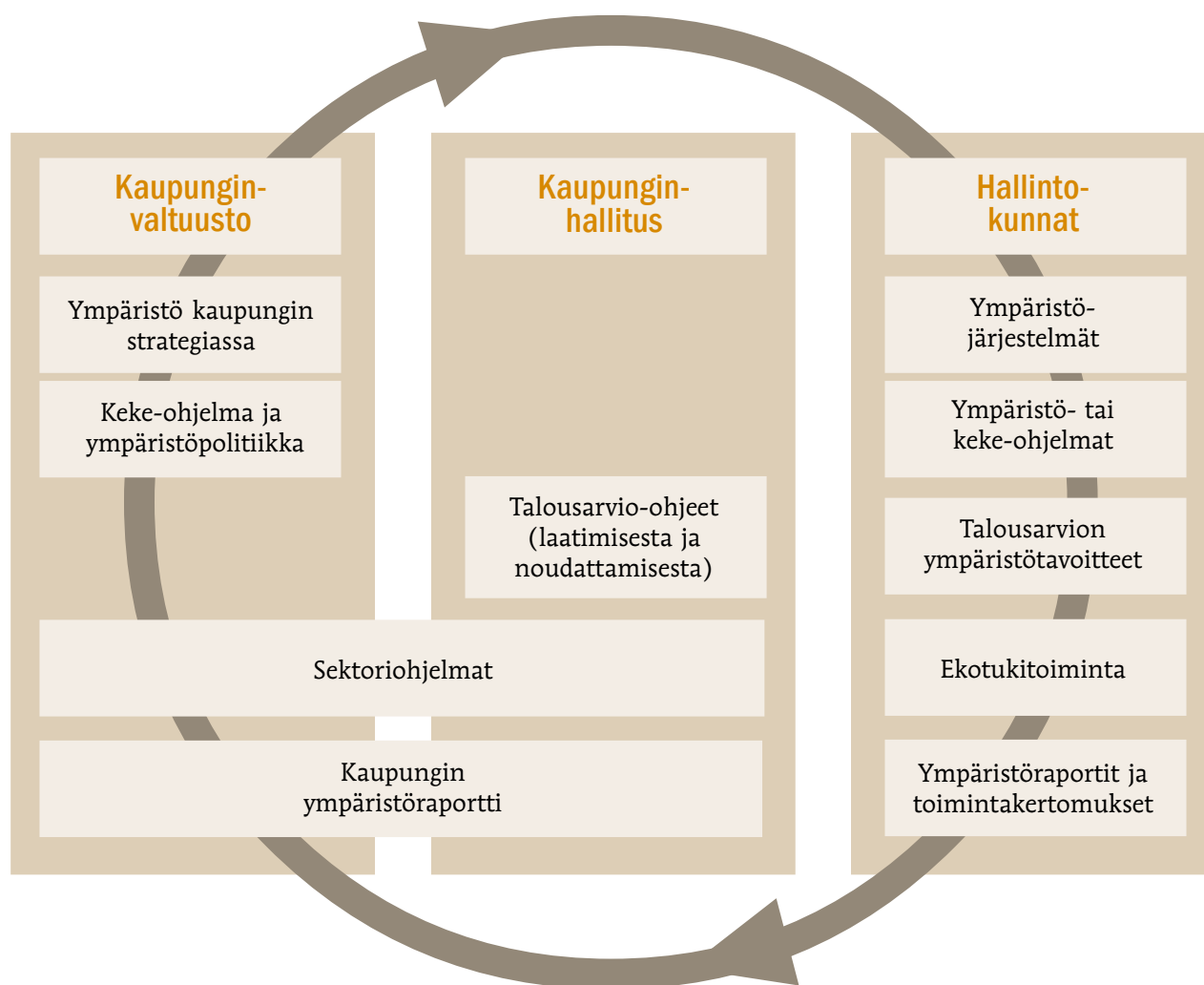
Hallintokuntien ympäristöjärjestelmät ja -ohjelmat

”Välillä laiskottaa ja toivon, että se Joku Muu tekis nämä hommat mun puolesta.

Ympäristöjohtamisella tarkoitetaan organisaation toiminnan hallintaa niin, että ympäristönsuojelulliset tavoitteet otetaan järjestelmällisesti huomioon kaikessa toiminnassa ja päätöksenteossa. Ympäristöjärjestelmät, -standardit, -indikaattorit ja -laskenta ovat ympäristöjohtamisen käytännön välineitä. Ympäristöjohtamisen välineistä tunnetuimpia ovat ISO 14001 -standardiin ja EMAS-asetukseen perustuvat järjestelmät. Myös kevennetyt ympäristöjärjestelmät ja ympäristöohjelmat auttavat tunnistamaan ja vähentämään haitallisia ympäristövaikutuksia ja konkretisoivat ympäristötyötä.

Vuonna 1999 kaupunginvaltuusto päätti, että kaupungin tavoitteena on ympäristöasioiden hallinnan sisällyttäminen osaksi koko kaupunginhallinnon johtamista. Kaupunki on toteuttanut tätä tavoitetta monin keinoin, joista keskeiset on kuvattu oheisessa kuviossa. Kaupungin ympäristöpolitiikka (kvsto 2005) edellytti, että virastot, laitokset ja tytäryhteisöt tehostavat ympäristöjohtamistaan.

Ympäristöjohtaminen kaupungin tasolla



Kaupungin ympäristöjohtaminen koostuu kaupungin yhteisistä toiminnan ja talouden ohjauskeinoista sekä hallintokuntien omista ympäristöjärjestelmistä.

Helsingin kaupunginhallitus on talousarvio-ohjeissaan velvoittanut hallintokuntia jo useita vuosia asettamaan myös toiminnallisia ympäristötavoitteita. Talousarvioon asetetut ympäristötavoitteet ovatkin strategioiden ja ohjelmien ohella Helsingin ympäristöjohtamisen keskeisimpiä välineitä, jotka konkreettisesti soivat koko kaupungin toimintaperiaatteet hallintokuntien käytännöiksi. Ympäristöasiat voidaan sitoa osaksi toiminnan ja talouden ohjauksen myös asettamalla ympäristötavoitteita osaksi tulospalkkiojärjestelmää. Näin on tehty esimerkiksi rakennusvirastossa ja ympäristökeskuksessa.

Hallintokuntien välillä on huomattavia eroja sen suhteen, miten laajalti ympäristöjohtaminen on sisällytetty toiminnan ohjaukseen. Lähes kaikki kaupungin liikelaitokset sekä muutamat virastot ovat kehittäneet ympäristöjärjestelmiään jo useiden vuosien ajan. Ympäristöjohtamisen kehittäminen on edennyt ripeimmin niissä kaupungin liikelaitoksissa, jotka toimivat kilpailutilanteessa.

Useimmat kaupungin liikelaitokset aloittivat ympäristöjärjestelmien kehitystyön jo 1990-luvulla, ja sittemmin järjestelmiä on alettu kehittää myös muutamassa suuressa virastossa.

- ISO 14001 sertifikaatin mukainen ympäristöjärjestelmä on käytössä seuraavissa organisaatioissa: Helsingin Satama, Helsingin Energian Salmisaaren, Vuosaaren ja Hanasaaren voimalaitokset sekä lämpökeskukset ja kaukolämpötoiminta
- sertifioimaton ympäristöjärjestelmä: Helsingin Vesi, Palmia, ympäristökeskus, HKL
- Green Office-järjestelmä (www.wwf.fi/greenoffice) on käytössä: Helsingin Energian toimistot, opetusviraston hallintorakennus
- Ympäristöohjelma tai kestävä kehityksen ohjelma käytössä: rakennusvirasto, sosiaalivirasto, kaupunginkirjasto, Arbis, nuorisosiainkeskus, kiinteistövirasto, suomenkielinen työväenopisto, terveystakeskus
- Ympäristöohjelma tekeillä: henkilöstökeskus, kaupunkisuunnitteluvirasto

Lähes kaikilla kaupungin peruskouluilla on nykyään ympäristöohjelma. Lisäksi 14 koululla on joko Vihreä lippu tai Okka-säätiön myöntämä ympäristösertifikaatti.

Talvella 2006 nimettiin ympäristökeskuksen koordinoima ympäristöjohtamisen asiantuntijaryhmä, jossa on jäseniä 17 virastosta ja laitoksesta. Työryhmän tavoitteena on levittää jo olemassa olevia hyviä ympäristöjohtamisen käytäntöjä kaikkiin kaupungin virastoihin. Tavoitteen toteuttamiseksi työryhmä on laatinut suunnitelman, miten erikokoisia virastoja valmennetaan ympäristöjohtamisen tehostamisessa.

Helsingin ympäristön tila

Suurimpia uhkia Helsingin ympäristön tilassa ovat ajoneuvoliikenteen kasvu ja siitä aiheutuvat ilmanlaatu- ja meluongelmat sekä luonnon monimuotoisuuden heikentyminen maankäytön tehostumisen vuoksi.

Helsingin **ilmanlaatuun** vaikuttavat eniten liikenteen ja energiantuotannon päästöt. Ilmanlaatu Helsingissä on yleisesti ottaen hyvä, mutta paikallisesti erityisesti liikenteen päästöt aiheuttavat ongelmia. Voimalaitosten, teollisuuden ja kiinteistöjen erillislämmityksen päästöt ovat vähentyneet huomattavasti viime vuosikymmeninä tehokkaiden puhdistuslaitteiden ja puhtaampien polttoaineiden käytön yleistymisen myötä. Energiantuotannossa on siirrytty pienpoltosta suurempiin yksiköihin, mikä on myös parantanut ilman laatua.

Liikenne sen sijaan on jatkuvasti lisääntynyt, minkä vuoksi myös sen haitat ovat kasvaneet. Ilmanlaadun kannalta ongelmallisimpia paikkoja Helsingissä ovat vilkkaiden väylien varret ja kantakaupungissa vilkasliikenteiset, korkeiden rakennusten reunustamat kadut. Terveystakeskusten kannalta pahimmat ilman epäpuhtaudet Helsingissä ovat typpidioksidi ja hiukkaset. Liikenteen nostattama katupöly on ongelma etenkin keväisin.

Jatkuvasti lisääntyvä liikenne on myös suurin **meluhaittojen** aiheuttaja Helsingissä. Melusta onkin tullut kasvava ympäristöongelma. Meluhaitat ovat lisääntyneet myös Helsingin väkiluvun lisääntymisen ja kaupunkirakenteen tiivistymisen myötä. Melu vaikuttaa merkittävästi asuin ympäristön viihtyisyyteen ja ihmisten hyvinvointiin. Noin 100 000 helsinkiläistä altistuu liikennemelulle. Keväällä 2006 annettiin meluntorjunnasta valtioneuvoston periaatepäätös, jonka linjausten mukaan ympäristön melutasot ja melulle altistuminen on saatava merkittävästi alenemaan vuoteen 2020 mennessä. Vastuu meluntorjunnasta on melun aiheuttajilla ja viranomaisilla – erityisesti liikenneviranomaisilla ja kunnilla. Maankäytön suunnittelulla on torjunnassa keskeinen rooli.

Luonnon monimuotoisuudella tarkoitetaan erilaisten eliöyhteisöjen ja niiden ympäristön monipuolisuutta sekä eri eliölajien määrää ja lajien sisäistä vaihtelua. Luonnon monimuotoisuus kuvaa luonnon hyvinvointia. Helsingissä on suojeltu luonnoltaan arvokkaita ympäristötyyppejä luonnonsuojelualueita perustamalla ja kaavoituksen keinoin. Ekologisesti tärkeiden suojelualueiden välisen viheralueiden, erityisesti metsien, pinta-alat ovat kuitenkin rakentamisen vuoksi vähentyneet. Metsäpinta-ala on ekologisesti tärkein viheraluemittari, mutta myös rakennetut puistot, liikunta-alueet ja ns. liikennevihreä (pientareiden, liikenneympyröiden ym. kasvillisuus) lisäävät vihreää pinta-alaa. Muiden viheralueiden pinta-ala on hieman kasvanut, mutta se ei korvaa metsäalan vähentymistä.

Tutustu näihin sivustoihin

Helsingin kaupungin kestävän kehityksen sivusto www.hel.fi/kestavakehitys
Ekologisen kestävyuden ohjelma www.hel.fi/heko
Ympäristöraportoinnin sivusto www.hel.fi/ymparistoraportti
Helsinkiläisen ympäristöopas www.hel.fi/ymparistoopas

...ja näihin materiaaleihin:

Helsingin kestävän kehityksen toimintaohjelma (pdf)
www.hel.fi/kestavakehitys > Julkaisut ja raportit > Kestävän kehityksen ohjelma

Ympäristöraportit ja niiden tiivistelmät löytyvät sivuilta
www.hel.fi/ymparistoraportti

Vesien laadussa on sekä vahvuuksia että heikkouksia. Lahtivesien tila on parantunut 1970-luvulta, mutta Itämeri kokonaisuudessaan on rehevöitynyt. Tämä näkyy ajoittain voimakkaina leväkukintoina. Helsingin edustan merialueen tilaan vaikuttaa alueen omien päästöjen lisäksi Suomenlahden yleinen kehitys. Ravinnekuormitusta tulee jätevedenpuhdistamoilta ja Vantaanjoesta. Jätevedenpuhdistamoiden puhdistusteho on noussut, mutta kasvaneet jätevesimäärät ovat kumonneet puhdistustehon nousun vaikutukset. Viikinmäen jätevedenpuhdistamo vastaa noin 800 000 ihmisen jätevesien puhdistuksesta.

Jätteitä ja jätehuoltoa ohjaavat jätelaki ja sen nojalla annetut säädökset, kuten pääkaupunkiseudun yleiset jätehuoltomääräykset, EU-lainsäädäntö sekä erilaiset valtakunnalliset ja paikalliset tavoiteohjelmat. Jätelain mukainen ensisijainen tavoite on jätteen synnyn ehkäisy. Jätteiden kokonaismäärä on kuitenkin kasvanut. Helsinki on osa Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta YTV:n jätehuoltolaitoksen toiminta-alueita. YTV:n jätehuoltostrategiassa vuoteen 2014 on asetettu tavoitteeksi, että jätettä syntyy asukasta ja työpaikkaa kohti vuonna 2014 vähemmän kuin vuonna 2000.

Teollisuuden jätteet hyödynnetään usein tehokkaammin kuin yhdyskuntajätteet. Valtakunnallisen jättesuunnitelman mukaan 70 prosenttia yhdyskuntajätteestä tulisi hyödyntää vuoteen 2005 mennessä. Yhdyskuntajätteiden (asumisessa syntyvät jätteet ja muut niihin rinnastettavat jätteet) hyödyntämisteen arvioidaan olevan noin 55 prosenttia. Jätteiden hyödyntäminen on Helsingissä tehostunut. Yhdyskuntajätteen hyödyntämistee on viimeisen kymmenen vuoden aikana kaksinkertaistunut.